

BİRLEŞİM DERGİ

BİRLEŞİM MAKİNA

Sancaktepe'de 12.000 m² alan üzerinde 3.800 m² kapalı alana sahip yeni üretim yerimize taşındık.

Röportaj
**AYŞE
BEGÜM
ONBAŞI**

Keşif
**TANRI
DAĞI'NIN SON
EFENDİLERİ...**

Dergi Adı: Birleşim Dergi

İmtiyaz Sahibi:
Birleşim Mühendislik
Isıtma Soğutma Havalandırma San. ve Tic. A.Ş.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Gökçe Alaçlı

Yayın Kurulu
Mesut Altan, İdris Çakır, İbrahim Biner,
Mehmet Pak, Gökçe Alaçlı

Yönetim Yeri
Dudullu Organize Sanayi Bölgesi 1. Cadde No: 3
Ümraniye 34776 İSTANBUL
Tel: 0216 - 499 49 59 (Pbx) - Fax: 0216 - 499 49 60
info@birlesimdergi.com - www.birlesimdergi.com

Grafik Tasarım & Görsel Yönetim
Plus International Ltd. Şti.
Yalnız Selvi Caddesi, İşlem Sokak No: 2
Uplife Park E - Blok No: 133, Kat: 16
Soğanlık - Kartal / İstanbul
Tel.: 0216 - 672 32 82
plus@plus.com.tr - www.plus.com.tr

Basım
Umur Basım Sanayi Ticaret A.Ş.
Tel: 0216 - 645 62 00
www.umur.com.tr

Yayın Türü
Yerel süreli yayındır.
(Tüm Türkiye'de dağıtılmaktadır.
Basın Kanunu'na göre yerel süreli yayındır.)
ISSN 2148-6158

Dergide yer alan görseller ve yazılar,
izin alınmaksızın kısmen veya tamamen
çoğaltılamaz, basılamaz, kullanılamaz.

Editörden

Kurumsal İletişim Yöneticisi
Gökçe ALAÇLI

Değerli okurlarımız,

Kısıtlanan dünya koşullarında, sosyal hayat ve iş hayatı içinde dengeleri kurmaya çalışıyor her birimiz. Birleşim Dergi olarak bu süreçte okurlarımızın yeni düzene adapte olması için farklı konular ile içerik hazırlamaya çalışıyoruz.

Bu sayımızda kapak konusu olarak Birleşim Grup'un yeni üretim yeri olan Birleşim Makina'yı işlemek istiyoruz. Sancaktepe'de 12.000 m² alan üzerinde 3.800 m² kapalı alana sahip olarak faaliyete başlayan Birleşim Makina yeni üretim metotlarıyla grup firmalarımız arasındaki yerini aldı.

Merakla okuyacağınız birçok ilginç konuya ek olarak özellikle genç sporculara destek verilmesi gerektiğine inanan bir firmanın üyesi olarak ilginizi çekeceğine inandığım çok önemli bir sporcu ile sizler için röportaj yaptık. 11 yaşından beri milli formamızı taşıyan sevgili Ayşe Begüm Onbaşı ilerleyen sayfalarda sizlerle birlikte olacak. Cumhuriyetimizin 97. yılını kutlayacağımız Ekim ayına özel, genç, dinamik ve umut veren bu genç sporcumuzla bir araya gelmek bize büyük gurur verdi.

Aydınlanmanın ve çağdaşlaşmanın simgesi olan "Cumhuriyetimiz Kutlu Olsun" !

Sağlıkla kalın.

İÇİNDEKİLER

03 - Bu Sayıda
Editörden

07 - Başkanlardan
Değerli okurlarımız merhaba,

08 - Kurumsal
Birleşim Makina

14 - Enerji
Bir Temiz Enerji Türü, GES

18 - Uzman Görüşü
Algoritma İle Beslenen "ExOs" Nedir, Biliyor Musunuz?

22 - Yaşam
Dikkati Geliştirmek İçin Bazı Tavsiyeler

28 - Mevzuat
Vergi Cezaları ve İndirim Uygulamaları

32 - Hukuk
Tacirler, Özel ve Kamu Hukuku Tüzel Kişileri İçin İşyeri Kira Sözleşmelerinde Yürürlüğe Giren Türk Borçlar Kanunu Hükümleri

36 - Uzman Görüşü
ISO, Dünyanın En Büyük Standart Kurumu

40 - Kültür
İstanbul'un Geçmiş Zaman Salgınları

46 - Röportaj
Ayşe Begüm Onbaşı

52 - Bir Mola Ver...

Sürprizlerle Dolu Formula 1 Heyecanı

58 - Bir Mola Ver...

Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi

64 - Bir Mola Ver...

Hubble Uzay Teleskobu 30 Yılı Geride Bıraktı

70 - Keşif

Tanrı Dağı'nın Son Efendileri...

Tarihimizin Başladığı Yer

76 - Yaşam

Pilotaj Eğitimi Almayı Hiç Düşündünüz Mü?

82 - Yaşam

Az Bulunur Bir Zanaat - Torlukçuluk

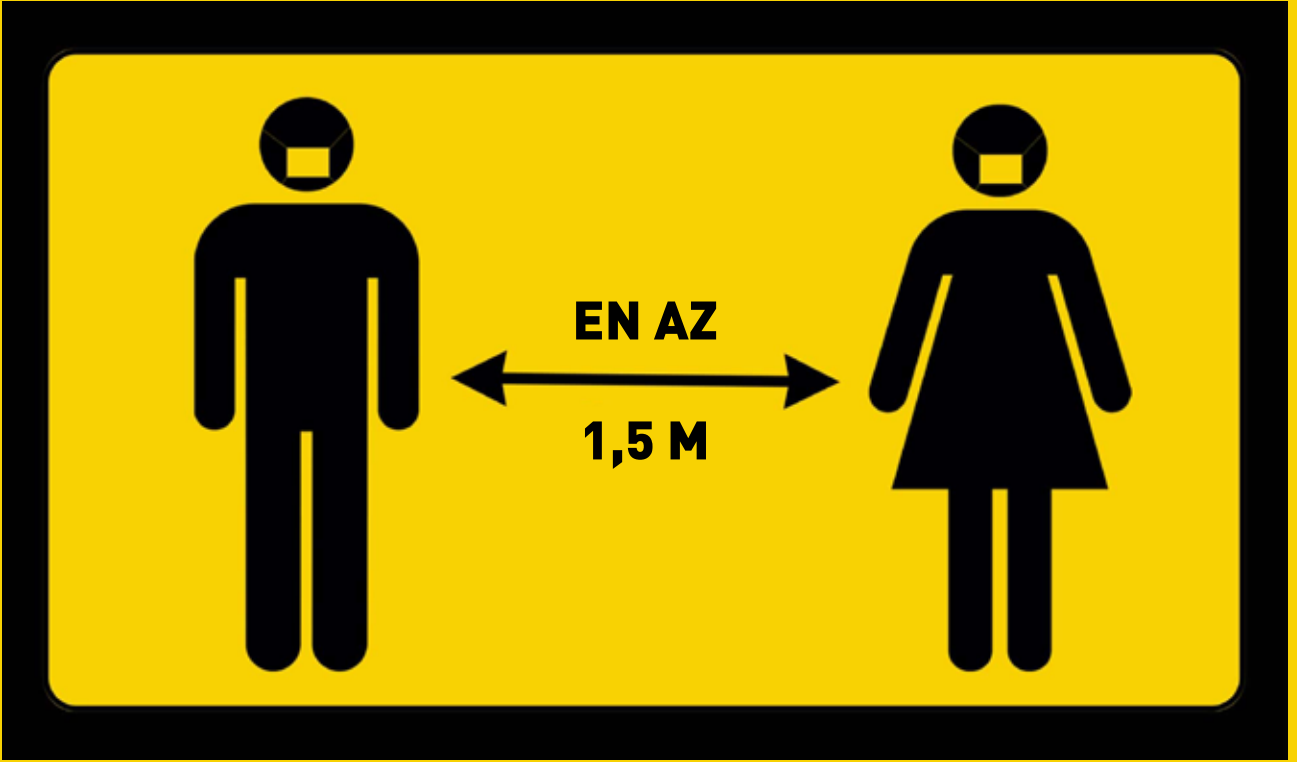
88 - Bu Köşe Sizin

Şantiye - Ofis

SAYI 27

MASKE - MESAFE - HİJYEN

#BirlikteBaşaracağız
#GüzelGünlerYakın

Değerli okurlarımız merhaba,

Koronavirüsün sosyal yaşam ve iş hayatı üzerindeki etkileri ile başa çıkma yöntemlerini öğrendikçe "Yeni Normal" düzene geçilmeye başlandı diyebiliriz.

Pandemi sürecinin ilk başladığı günler itibari ile gerek içinde yer aldığımız hastane projeleri ile gerekse firmamız içinde alınması gereken sorumlulukların farkında olarak hareket etmeyi esas aldık. Sürecin içinde çözüm üretmeye odaklandık, merkez ofis ve şantiye ekiplerimizi bu doğrultuda motive ettik ve hazırladık.

Önlemler çerçevesinde rutine girdi diyebileceğimiz yeni normal kavramı, her yerde olduğu gibi iş yerlerinde de sağlık koşullarına maksimum düzeyde dikkat etmeyi gerektirirken, çalışan motivasyonunu da düşünmeyi gerektiriyor. Fiziksel sağlığınıza paralel olarak ruhsal sağlığınıza da aynı ölçüde dikkat etmemiz gerekiyor. Dünyayı etkisi altına alan sürecin belirsizliği, ekonomi ve sağlıkta normalleşme tablosunu biraz puslu kılıyor olabilir. Ancak dönemeçten geçip kriz anında ayakta kalan tüm oluşumlar bilir ki bu tür belirsiz durumlarda bir firmayı ya da bir ülkeyi ayakta tutan en büyük etkenlerden biri, sahip olunan birliktelik ruhudur. Birlikte gösterilen direnç ve birlikte verilen mücadele, içinde bulunulan her farklı zemini daha dayanılabilir kılacak ve durumun üstesinden gelme olasılığını arttıracaktır.

Pandemi dönemi bize gösterdi ki yaşamakta olduğumuz süreç bir yüz metre koşusu değil. Bu uzun süreli bir maraton. Bilinçli, sabırlı, dirayetli olunması gereken; kolektif iradeye her zamankinden daha çok ihtiyaç duyduğumuz bir süreç. Ve yine pandeminin bize anlatmaya çalıştıklarını doğru yorumlarsak, dünyaya karşı sorumluluklarımızı yerine getirmemiz, eko sistemde yaşam ve var olma hakkı olan en küçük zerreye dahi saygı duymamız ve tüm bu birleşenlerin dengesini bozmamamız gerektiğini anlattığını göreceğiz.

Doğal kaynakları israf etmeyerek, çevreci ve geri dönüşüm esaslı bir yaşam prensibi insanın ayak bastığı her alanda uygulanmalıdır. Gelecek nesillere yaşayabilecekleri bir dünya bırakmak için üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmeli ve buna hemen başlamalıyız.

Birleşim Grup olarak doğaya saygı duymayı merkez alarak, istihdama katkı sağlamaya ve ülke ekonomimizin güçlenmesi için çalışmaya devam edeceğiz.

Saygılarımla,

İdris ÇAKIR

Birleşim Grup Yönetim Kurulu Başkanı

BİRLEŞİM MAKİNA

Sancaktepe’de 12.000 m² alan üzerinde 3.800 m² kapalı alana sahip yeni üretim yerimize taşındık.

Havalandırma tesisatlarının vazgeçilmez unsuru olan kanal imalatlarımızda bir aşama daha kaydedtik.

2006 yılında başlamıştık bu imalata. Birkaç yüz m² tutan küçük bir alanda. Zamanla hem alanlar arttı hem de imalat olanaklarımız. Ardından ProDUCT tescilli markamız oluştu. Kendi ihtiyacımızı bile karşılamakta zorlanmaya başlayınca bu yıl içerisinde yeni bir yatırım yapmaya karar verdik.

Kurumsal

3.800m² KAPALI ALANA SAHİP YENİ ÜRETİM YERİMİZ

Sancaktepe’de 12.000m² alan üzerinde 3.800m² kapalı alana sahip yeni üretim yerimize taşındık. İmalat kapasitemizi artırmak üzere makina pakımıza birer adet kendinden flanşlı kanal makinası ile plazma kesim makinası ilave ettik.

Ancak asıl yeniliği üretim metotlarındaki geliştirme çalışmalarında görüyoruz. Daha önce Birleşim Mühendislik A.Ş. bünyesinde olan üretim faaliyetimizi **BİRLEŞİM MAKİNA TARIM TURİZM GAYRİMENKUL GIDA San. ve Tic. A.Ş.** altına aldık. Böylece üretim şirketimizi taahhüt şirketimizden ayırdık.

Her ne kadar dışarıdan basit gibi görünse de ciddi bir ürün çeşitliliğine sahip olduğu için imalatta “Yalın Üretim” felsefesine geçmeye karar verdik. Bu amaçla kadromuza tecrübeli bir mühendis arkadaşımızı dâhil ettik ve bu konunun ülkemizdeki en yetkin kuruluşu olan Yalın Enstitü ile danışmanlık anlaşması imzaladık.

Aynı zamanda İklimlendirme Soğutma Klima İmalatçıları Derneği İSKİD bünyesinde gerçekleştirecek olan, Ticaret Bakanlığı’nın sunduğu URGE (Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi) projesine de katılarak uzun soluklu bir çalışma başlattık.

Tüm bunlar, üretimde kendimizi alışkanlıkların pençesinden kurtararak çağdaş üretim felsefesine ulaşmak için verilen çabalar. Zira “yalın üretim” bir metottan çok felsefedir.

Yalın Üretim, ürün ve hizmet yaratma sürecini israflardan arındırıp sadeleştirerek sunulan değeri mükemmelleştirmek ve bu yolla firma kârlılığını arttırmak amacını taşıyan kavram, sistem ve teknikler bütünüdür. Yalın düşüncede israf, bilinen anlamının ötesinde müşteri açısından bir değer oluşturmayan, müşterinin fazladan bedel ödemeyi kabul etmeyeceği her şeydir. Tasarımdan sevkiyata tüm ürün/hizmet yaratma aşamalarındaki her türlü israfın (hatalar, aşırı üretim, stoklar, beklemler, gereksiz işler, gereksiz hareketler, gereksiz taşımalar)

yok edilmesi ile maliyetlerin düşürülmesi, müşteri memnuniyetinin artırılması, piyasa koşullarına uyum esnekliğinin kazanılması, nakit akışının hızlandırılması hedeflenir.

Yalın üretim ile iş yapma şeklimizdeki problemleri bir bir ortaya çıkarıyoruz ve tüm personelimize daha etkin çalışma yollarını göstererek zamandan ve emekten tasarruf etmeye çalışıyoruz. Bu da bizi hedeflediğimiz mükemmeliyete adım adım yaklaştırıyor.

İbrahim BİNER

Genel Müdür
Birleşim Makina A.Ş.

BİR TEMİZ ENERJİ TÜRÜ, GES

GES NEDİR?

Güneş Enerjisi Santrali - GES - elektrik şebekesine bağlı (on grid) yapının çok büyük güçlerde kurulmasıdır. Burada yüzlerce, binlerce ve hatta on binlerce PV panel, çok geniş arazilere özel mekanik konstrüksiyon ile kurulur. MW hatta GW boyutlarında güç elde edilerek ve milyonlarca kWh elektrik enerjisi üretilerek ulusal şebekeye basılır.

GES kurulum maliyetleri; zeminin özellikleri, yöresel olarak kar ve rüzgâr yükü gibi faktörlerin değişkenlik göstermesi, yağmur, erozyon ve buna bağlı drenaj şartları, arazi eğimlerinin değişkenliği, kullanılan ekipmanların, tasarım durumu ve şebeke iletim hattının (ENH) mesafesine göre her saha için farklılık gösteren bir konudur.

Güneş enerjisi santral yatırımları için finansman seçeneklerinin yanı sıra devletin de çok ciddi teşvikleri

vardır. GES yatırımları, diğer yenilenebilir enerji kaynaklarına nazaran özel bir devlet teşviki almaktadır. Üretilen her MWh başına, 133 USD devlet garantili üretim bedeli alınabilen güneş enerjisi santrallerinde, yatırım maliyetleri de her yıl azalmaktadır.

GES SAHASININ SEÇİMİNDE VE KURULUMUNDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR NELERDİR?

*Öncelikle GES'in kurulacağı sahanın lokasyonu, yani koordinatları ve ne kadar ışınım aldığı önemlidir. Keza yine bu sahanın rakımı, yani deniz seviyesinden olan yüksekliği de çok önemlidir, zira PV paneller her ne kadar bol güneş ışığı sevse de sıcaklık ve rutubeti sevmez ve verim kaybına uğrar.

*GES sahasının ne kadar ışınım aldığı, ne kadar

elektrik üreteceği gibi fizibiliteye veri teşkil edecek konuları belirlerken piranometre ile ölçüm yapmak veya PVGIS, PVSOL, PVMAP veya PVSYST gibi simülasyon programlarından yararlanmak faydalı olacaktır.

*Bir diğer faktör de sahanın gölgelenmesidir. Yakındaki bir dağ veya tepe, bir ağaç vs. şayet PV panellerin üzerine günün belli saatlerinde gölge düşürüyorsa bu da PV panellerin veriminin düşmesine ve az elektrik üretmesine neden olacaktır.

*GES'in kurulacağı sahanın eğimi ve hangi yöne baktığı da önemli bir başka faktördür. İdeal bir GES sahası 6-8 derece eğimli olup güney yönüne bakmalıdır.

*GES'in kurulacağı bir sahanın büyüklüğü yaklaşık olarak 12 dönüm/MW olmalı, bu ulaşım yolları, idari ve güvenlik binası vs ile beraber 13-14 dönümü bulmalıdır.

*Bu arada GES'in kurulacağı sahanın toprak ya-

pısı da çok önemlidir, bu nedenle araziyi seçerken mutlaka zemin etüdü yaptırılmalıdır. İyi bir sahada zemin kayalık olmalı, su tutmamalıdır. Aşırı yağmur alan ve su tutma özelliğine sahip bir saha varsa kesinlikle çok iyi bir drenaj sistemi oluşturulmalıdır.

*Mekanik konstrüksiyonlar toprak zemine monte edilirken çakma, karotla delme veya betonlama yöntemiyle sabitlenirler. Konstrüksiyon ayağının idealde 150-180 cm toprak içine girmesi gerekir.

*Saha seçerken dikkat etmemiz gereken bir başka faktör de yakında bir termik santral, çimento fabrikası veya maden ocağının olup olmadığıdır. Zira bu tip yerlerden çıkacak olan toz ve duman PV panellerin yüzeyinde ince bir film tabakası oluşturacağından verimi düşürecek ve panellerin daha az elektrik üretmesine neden olacaktır.

*GES'in üreteceği elektriğin hangi trafo merkezi üzerinden ulusal şebeke sistemine verileceği de maliyet açısından çok önemlidir. ENH mesafesi (Enerji Nakil Hattı) olarak tanımlanan bu hattın ideal bir sahada 0,5-1 km/MW olması gerekir.

*GES sahasındaki tüm ekipman ve konstrüksiyonla-

rın eş potansiyel oluşturacak şekilde topraklanması ve iyi bir paratoner sisteminin kurulması da bir diğer zorunluluktur.

*Bir GES'in en önemli ekipmanı olan PV paneli seçerken nelere dikkat etmeliyiz?

- PV panelin tipi ve gücü: Kristal silikon bir panel seçilecekse poly mi, mono mu, mono perc mü half-cut mı, bifacial mı seçmeliyiz? Şayet ince film bir panel seçeceksek CdTe mi, CIS mi, CIGS mi, Amorf Silikon mu, Micromorf mu?
- Kristal silikon panel seçiyorsak bu panelde kullanılan hücre, EVA, back sheet, cam ve junction box'ın kalitesi çok önemlidir.
- PV panel firmasından kesinlikle EL (Elektro Luminance), Hot-Spot ve Flash Test raporlarını istemeliyiz. Bu bize hem panelin ürettiği elektrik gücünün (akım ve gerilim eğrisi) ne düzeyde olduğunu hem de kristal silikon hücrelerde mikro çatlaklar olup olmadığını gösterir. PV panellerin sahadaki kurulum işleminden sonra ve sonraki yıllarda bakım yaparken termal kamera ile izlenmesi, hot spotların belirlenmesi açısından çok önemlidir.
- Standart olarak PV paneller ilk 20 yılda verimlerinden %20 kaybeder, yani 200 W gücünde ve 20 yaşında olan bir panelin 160 W verebilmesi gerekir.

*GES'lerde kullanılan bir diğer önemli ekipman da inverter, yani eviricidir. Burada güçten bağımsız olarak 2 ana seçenek söz konusudur, merkezi (central) veya dizin (string) inverter. Bu seçim, oluşturulacak olan panel diziniyle doğrudan ilintili olup her iki ürün tipinin de kendilerine özgü olumlu ve olumsuz tarafları vardır.

*Güneş santralının projesini yaparken, ölçeklendirirken, string yani dizin yapısını oluştururken ve buna bağlı olarak inverter tipini seçerken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer faktör de MPPT (maksimum tepe güç transferi) sayısındır.

*Güvenlik için GES sahasının etrafının uygun yükseklikte (yaklaşık 2 – 2,4 m) tel çit ile çevrilmesi, yeterli sayıda aydınlatma direği konulması ve yine tüm sahayı görebilecek sayıda kameralarla donatılması gerekir.

*GES sahasında kullanılacak olan kablolar DC ve AC tip olarak iki ana grupta toplanır. Burada da yine kablo bakır oranıyla direkt bağlantılı olan kalite olgusu çok önemlidir.

2009 ve 2020 yılları arasındaki 11 yıl ülkemiz ve dün-

TÜRKİYE VE DÜNYA'DA GÜNEŞ ENERJİSİNİN SON 11 YILDAKİ GELİŞİMİ

ya açısından güneş enerjisi sistemlerinin gerçekten çok büyük bir atılım yaptığı dönemdir.

Genel olarak bakacak olursak; 2009 yılında ülkemizdeki toplam elektrik enerjisi kurulu gücü 44.760 MW iken bunun içindeki güneş enerjisi kurulu gücü sadece 3 MW'dı. Keza Türkiye 2009 yılında 194 TWh elektrik enerjisi üretirken 2019'da 307 TWh üretmiştir.

2009 yılında Almanya'daki kurulu güneş enerjisi gücü 8.000 MW, Avrupa'daki kurulu güç 9.000 MW ve dünyadaki toplam kurulu güç 23.000 MW'dı.

Bugüne geldiğimizde, 2020 yılı Temmuz ayı itibarıyla ülkemizdeki güneş enerjisi kurulu gücü 6.232 MW, Almanya'daki kurulu güç 46.800 MW, Avrupa'daki kurulu güç 118.500 MW ve dünyadaki toplam kurulu güç 513.000 MW olmuştur.

Buna göre Türkiye'mizdeki güneş enerjisi yatırımları son 11 yılda 2.077 kat büyürken Almanya'daki yatırımlar 5,85 kat, dünyadaki yatırımlarsa 22,4 kat büyümüştür.

Son verilere göre dünya liderliği Çin'in elinde olup toplam PV kurulu gücü 179.000 MW'dır, bunu sırasıyla Amerika 63.800 MW, Japonya 58.000 MW, Almanya 46.800 MW ve Hindistan 35.500 MW ile takip etmektedir.

Kaynak:
TEİAŞ, IEA- PVPS (GÜNDER), ICCI, Renewables Global Status Report ve EIF Raporları

Levent GÜLBAHAR
EDİKLİ GES ENERJİ A.Ş.
Genel Müdür

500

400

300

200

100

0

ALGORİTMA İLE BESLENEN "ExOs" NEDİR, BİLİYOR MUSUNUZ?

Ufuk TARHAN

Fütürist, Ekonomist, Ajans Başkanı, Yazar

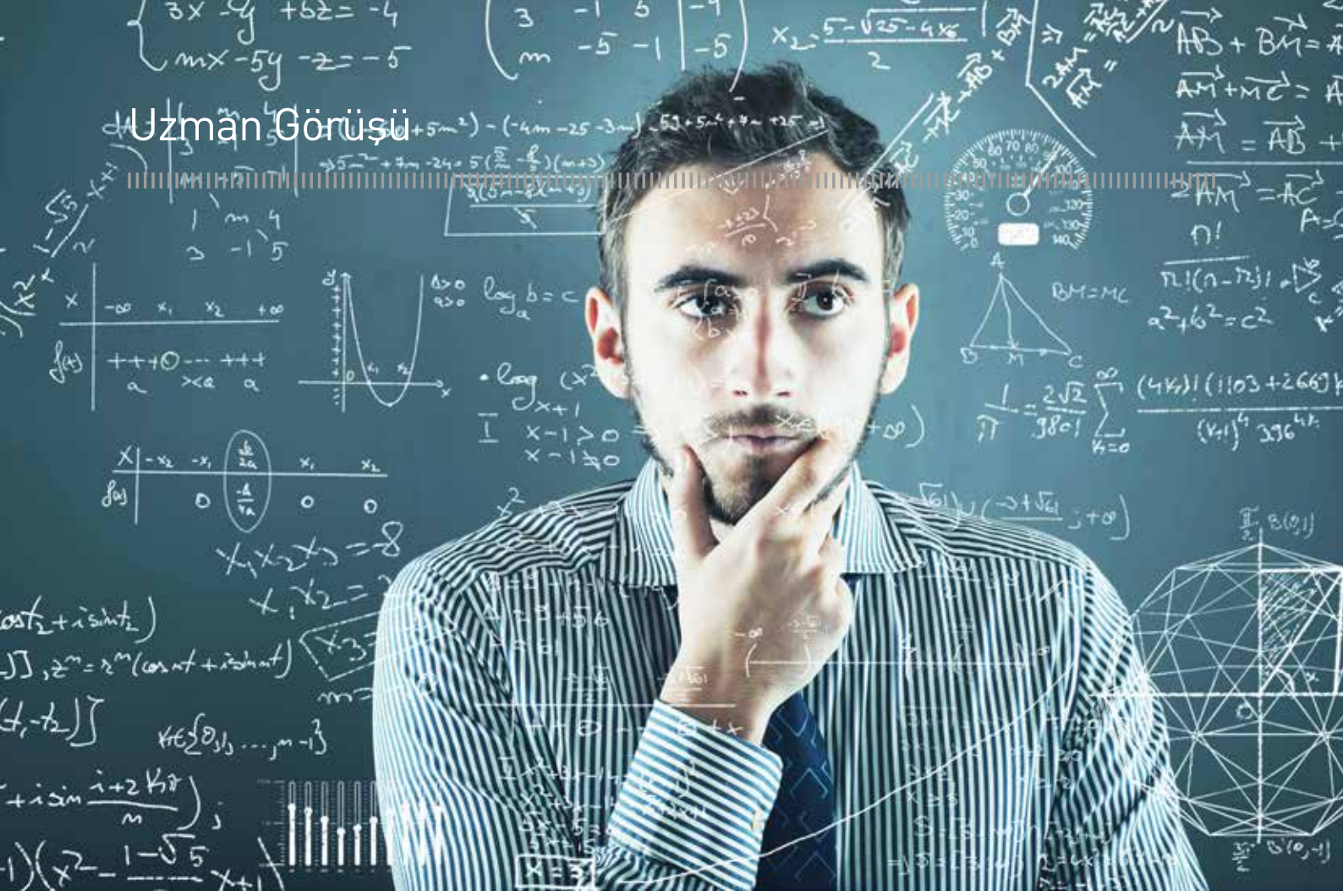
91

92

93

Uzman Görüşü

Facebook, Google, Apple, Amazon, IBM, Verizon, GE, Amazon, Alibaba, Netflix, Xiaomi, Github vb. şirketleri "çok, ama çok çok büyük, gelişmiş, devasa" falan diyerek tarif etmek yetmiyor artık. Onlar için yeni bir tanımlama var, o da "ExOs yani Exponential Organizations - Eksponansiyel (üstel) Organizasyonlar/Şirketler".

ExOs terimi katlanarak, misli misli büyüyen organizasyonları, şirketleri anlatmak için kullanılıyor. Bunlar, MTP - Massive Transformative Purpose - Devasa Dönüşümü hedefleyen yapılar. Müthiş bir ekosistemle çalışıyorlar. Teknoloji yaratıyor, üretiyor yayıyor ve dönüşüm gerçekleştiriyorlar. Eksponansiyel Organizasyonlar çok katmanlı, süper gelişmiş analiz teknikleriyle çalışıp, geniş-kapsayıcı bir paydaş habitatında hareket ediyorlar. İlkeleri; "Rekaber" yani "Rekabet + Beraber"den türemiş bir yaklaşım. İngilizcesini de Comperation = Competition + Coloboration olarak türetebiliriz.

Ve ExOs'ın ortak paydası, tamamının üssel büyümesini sağlayan en önemli faktör ve temel besin kaynağı; "data" yani "veri". Bunların hepsi birer "data canavarı". Data onların "secret currency"si, "gizli para birimi". Datanın üzerinde koştuğu yol da "algoritma".

ALGORİTMA VE KODLAMA NEDİR?

"Algoritma" kelimesi son zamanlarda, yanlış bir biçimde, zorlu problemleri titizlikle ve optimum şekilde çözmek için tasarlanan "kod" şeklinde kullanılsa da algoritma ile kodlama farklı şeyler.

Algoritma, karmaşık bir problemi çözmek, bir görevi tamamlamak, belirli bir amaca ulaşmak, bir hesaplamayı yapmak için aşılması gereken adımlar serisi ve bunun için tasarlanan yolu ifade ediyor. Algoritmalar genellikle bilgisayar programlarında, kodlamada ve insani problemlerin çözümünde kullanılıyor.

Kodlama ise makineleri harekete geçirmeye yarayan, gelişmiş-farklı programlama dillerinden oluşan komutlar dizisini anlatıyor. Kod, düşük karmaşıklıkta tekrarlardan oluşuyor ve kritik değil.

Örneğin kod, bir kullanıcı ara yüzü, bir girdiyi teyit eden ya da uygulaması basit bir değeri hesaplayan şey iken algoritma daha farklı, bütüncül bakış ve karmaşıklık seviyesi demek oluyor.

Algoritma her şeyi dikkate almayı, çok daha yoğun ve derin eforu, başından sonuna kadar tüm olası detayları, adım ve olasılıkları düşünmeyi, hesaplamayı, planlamayı, simülasyonu gerektiriyor. Daha yalın bir anlatımla; bir programcının bir problemi, bir adımı çözmek için yazdığı kod aslında algoritma olmuyor. İşte bu nedenle günlük hayatta algoritmayı kodlama olarak kullanmak doğru değil. Algoritmanın önemini hafifletip, aşındırıyor.

SONUÇ OLARAK ALGORİTMA VE KODLAMA ARASINDAKİ FARK;

- Algoritma; büyük bir problemin çözülmesi için iyi tasarlanmış seri adımlar.
- Kodlama; makinelere iş gördüren komutlar.

Hali hazırda algoritmaları büyük ölçüde insanlar geliştirdikleri için doğal olarak insanların önyargılarını da yansıtarak gelecekte hepimizi köleleştirecek, işlevsizleştirecek beklenti ve korkusu yaygın. Oysa zaman içinde Derin Öğrenme (Deep Learning), Makine Öğrenmesi (Machine Learning), Veri Bilimi ve Sensör-Akıllı Malzeme-Blokchain gibi teknolojiler geliştikçe bilgi, algoritmalara aktarmalı değil, direkt kaynağından akacak. Önyargıları eleme ve sistemleri insanlığın, evrenin sürdürülebilirliği yararına kurgulama kabiliyetine ulaşacak.

Sonuç olarak benim beklentim, genelin tam tersine; algoritmaların insanları bir türlü uygulayamadıkları "evrensel etik kurallarını" uygulamak zorunda bırakacağı yönünde...

Bu yazı Platin Dergisi için yazılmıştır. @PLATINDERGI

Ufuk TARHAN
Fütürist, Ekonomist,
Ajans Başkanı, Yazar

DİKKATI GELİŞTİRMEK İÇİN BAZI TAVSİYELER

Odaklanma, bir kişinin düşünce süreçlerini amaçladığı doğrultuya yönlendirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Hepimiz çoğu durumda odaklanma yeteneğimizi kullanmaktayız, ancak bazı durumlarda düşüncelerimiz dağınık durumda veya zihnimizde bir koldan diğerine geçen bir yarış hali olabilir.

Böyle durumlarla baş etmek için günlük olarak bazı konsantrasyon beceri ve stratejilerini çalışmamız faydalı olabilir.

Konsantrasyonumuzu etkileyen bazı etmenler:

- 1. Kendini Adanmışlık:** Bir işi yaparken yeterince emek sarf etmiyor ve o işi çok da gönüllü olarak yapmıyorsa bu durum dikkatimizi dağıtabilir.
- 2. Hevesli Olmak:** Yaptığımız iş veya görevle ilgileniyor ve ondan keyif alıyorsak o işe ya da göreve başlamak için motivasyonumuz da yüksek olacaktır. Bir kez başladıktan sonra da hevesle o işi yapmaya devam ederiz.
- 3. Görevle İlgili Bilgi ve Beceri:** Bir işin nasıl yapılacağıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmak, çabamızın başarıyla sonuçlanacağına dair güven verir. Bu güven de o işi yapıp yapamayacağımıza dair yüksek düzeyde bir kaygı duymamızı önler. Kaygının çoğu zaman dikkati bozucu etkisi vardır. Öğrenciler zaman zaman dikkatlerinin dağıldığını belirtmektedir, buna sebep olan birçok farklı sebep olabilir. Bunlardan birisi ise hatalı öğrenme tekniğidir. Kimi insanlar okuyup sonra kendilerine soru sorarak, kimisi notlar tutarak, kimisi görsel olarak resimlerle daha iyi öğrenir. Derlere yoğunlaşmakta zorluk çeken bir öğrenciyseniz sizin için en iyi çalışma yöntemini bulmak faydalı olacaktır.

- 4. Duygusal ve Fiziksel Durumumuz:** Yeterince dinlenmemiş, kendimizi yeterince rahatlamış hissetmiyorsak veya duygusal olarak mutsuz, kederli hissediyorsak böyle günlerde öz güvenimiz düşer ve yaptığımız iş yerine olumsuz düşüncelere odaklanmamıza sebep olur.
- 5. Ruh Halimiz:** Yoğun şekilde obsesyonlarımız (takıntılar) veya kaygılarımızla kuşatılmışsak bu durum başka bir konu üzerinde düşünmek için çok fazla zihinsel alan bırakmaz.
- 6. Çevre:** Gürültülü ortam, çok soğuk veya sıcak hava, rahatsız bir sandalyede oturmak gibi durumlar konsantrasyonumuzu olumsuz etkileyecektir.

Konsantrasyonunuzu belirli bir konu üzerinde daha uzun süreler yoğunlaştırmak için çeşitli teknikler faydalı olacaktır. Bu teknikler her kişide ve her değişik görevde aynı etkiyi yapmayabilir. Birçok kişi çoğu durumda konsantrasyonunu yarım saat kadar aynı göreve odaklayabildiklerini, bazı kişiler ise bir buçuk saat veya iki üç saat civarında bunu sağlaya-

bildiklerini belirtmektedirler. Konsantre olmanızın önündeki ana engeller genellikle sıkılma, kaygı veya gündüz düşleridir. Bu sebeple konsantrasyonunuzu geliştirmek için bu engellere karşı müdahalelerde bulunmanız faydalı olacaktır. Aşağıda önerilen iki tekniği gün içinde çalışmak uzun vadede konsantrasyonunuzu geliştirmede faydalı olabilir:

- 1. Dur! Demek:** Basit görünse de uygulandığında etkili bir yöntemdir. Düşüncelere daldığınızı, ortamdaki uzaklaştığınızı fark edince kendinize 'Dur!' deyin ve yavaşça dikkatinizi kaldığınız yere verin. Bir dakika içerisinde bile dikkatiniz sıklıkla dağılılabılır, yine düşüncelere dalarsanız aynı tekniği yeniden uygulayın ve tekrar odaklanın. Düşünceleri zihninizden atmak için onlarla kavga etmeyin (bu çaba onların daha sık gelmesine neden olur), bırakın gelsinler, siz sadece 'Dur!' deyin ve tekrar odaklanın. Bu uygulamayı belki de hafta içerisinde yüzlerce kez yapmanız gerekecek, sabırlı olun. Zaman içerisinde düşüncelere dalma süreleri arasının daha da uzayacağını, yani bu durumlar arasında dikkatinizi daha iyi odaklayabildiğinizi fark edeceksiniz.

2. Endişe Zamanı: Kendinize gün içerisinde endişelenmek için belirli bir zaman dilimi ayırın. Gün içerisinde kaygılı veya dikkatinizi dağıtan bir düşünce zihninize girerse bunu bir sonraki endişe zamanınıza erteleyin ve o an işinize tekrar odaklanın. Endişe zamanınızı tam uykudan önceye ayarlamayın, bu uykunuzu bozabilir. Örneğin öğlen saat ikide zihninize bazı düşünceler gelirse 'Dur!' tekniğini kullanın işinize odaklanın ve bu düşünceleri bir sonraki endişe zamanınıza erteleyin (Örn: Akşam 16.00 – 16.30 gibi). Bazı kişiler tam o andaki endişelerini yazmayı faydalı bulmaktadır, bunu yapabilirsiniz. Yazdıktan sonra tekrar işinize odaklanın ve bu yazdıklarınızı kendi endişe zamanınızda değerlendirin, o anda değil. Kâğıda yazdığınız konular sıklıkla benzer şeylerse bu konu üzerinde bir şeyler yapmanızın vakti gelmiş olabilir.

Konsantrasyonu Geliştirmeye Yardımcı Olabilecek Diğer Öneriler:

- Bir işi yaparken kısa aralar vermek ve otu-
yorsanız kalkıp biraz yürümek faydalı olabilir.

Örneğin ders çalışmak için kütüphanede otu-
yorsunuz ve aklınıza sevdiğiniz bir yemek veya
güneşte dolaşmak gelmiş olabilir. Aralarda
kısa yürüyüşler yapabilirsiniz. Dersten sonra
ise kendinizi bu düşüncelerinizi uygulayarak
ödüllendirin.

- Çalıştığınız ortamda çok fazla dikkatinizi çeken uyarıcılar varsa bunları azaltabilirsiniz.
- Eğer yapmanız gereken iş için yoğun konsantrasyon gerekiyorsa o işi sizin için mental ve fiziksel olarak en uygun zamanınızda yapın. Yorgunken veya endişeli bir durumdayken yaptığınız göreve yeteri kadar odaklanamazsınız.
- Çalıştığınız ders veya yapmanız gereken görev için sorunun kaynağını doğru belirleyin. Eğer konu hakkında yeterli bilgiye sahip değilseniz bu da dikkatinizi dağıtabilir. O konuda daha çok bilgi sahibi olmaya çalışın.
- Kafein gibi uyarıcılar yalnızca geçici sürelerle sizi tetikte tutar, çok fazla alırsanız veya uzun

süreler kullanırsanız fiziksel veya ruhsal sıkıntılarla karşılaşabilirsiniz.

- Konsantrasyonda sorun yok ancak 'beyninizi dolduğunu' hissediyorsanız kısa bir ara verin ve sonra o ana kadar yaptıklarınızı bir gözden geçirin, bu beyninizi dinlenmesine ve kendini şarj etmesine olanak verin.
- Sıkıldığınız veya nefret ettiğiniz konularda sonradan o konuyla ilgilenmenin getireceği faydayı düşünün. Yaptığınız görevde ilerledikçe de kendinizi ödüllendirin. Eğer hâlâ çok sıkıcı olduğunu düşünüyorsanız o görevi kendiniz için bir meydan okuma olarak görün ve sizi yenmesine izin vermeyin.
- Çalışırken düşlere dalıyorsanız 'Dur!' tekniğini kullanın, işe odaklanmaya çalışın.
- Konsantrasyonunuzu kaybetmek negatif düşüncelere dalmanıza sebep olabilir, 'endişe zamanı' yöntemini kullanarak bu düşünceleri o zamana erteleyin. Sonra endişe zamanınızda bu düşüncelerin ne kadar gerçekçi olduğunu inceleyebilirsiniz.

- Yaptığınız görevi nasıl yapacağınız veya neden yaptığınızla ilgili kafanızda soru işaretleri varsa görevin amacını, içeriğini önce tanımlayın. Daha sonra tamamlamak için ne kadar süre ve çaba gerektiğine dair gerçekçi bir tahminde bulunun.
- Görev gözünüzde büyüdüyse ve kendinizi bunalmış hissediyorsanız o işi daha kontrol edilebilir parçalara bölün. Sonra her birini ayrı görevler olarak düşünün ve her birine ayrı olarak odaklanın.

Yukarıda verilen tavsiyeleri uzun vadede ve değişik görevlerde tekrarlamak konsantrasyonunuzun gelişimine katkı sağlar. Tüm çabalarınıza rağmen dikkatinizi yoğunlaştırmakta zorluk yaşıyorsanız bir uzmandan destek almanız faydalı olacaktır.

Psikolog Dr. Taylan ÖZKUZUCU
Bilişsel Davranışçı Terapist
taylanozkuzucu.wordpress.com
Twitter: taylanozkuzucu
Instagram: @taylanozkuzucu

VERGİ CEZALARI VE İNDİRİM UYGULAMALARI

Vergi sorumlusu herkes istemeden de olsa vergi cezasına maruz kalmıştır. Gelir İdaresi bununla ilgili yakın zamanda mükellefleri bilgilendirmek amacıyla broşür yayınladı. Bu yazıda yayınlanan broşürü ele alıp çözüm önerilerini değerlendireceğim.

Mevzuat

Mükellefler ve vergi sorumluları adına kesilen bu cezalar hakkında, yargı yoluna gitmeden çözümlenmesini sağlayan 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 376'ncı maddesinde yer alan cezalarda indirim uygulamalarından faydalanarak kalan tutarın ödenmesine imkân sağlayan bir kolaylık olduğunu görüyoruz.

- İndirim uygulamasına giren cezalar,
- Kimlerin yararlanabileceği ve yararlanma şartları,
- Cezalarda indirim oranları ve ödeme zamanları,
- İndirim şartlarının ihlalini.

Başlıklar altında inceleyelim.

İndirim Uygulamasına Giren Cezalar;

- Vergi ziyayı cezaları,
- Usulsüzlük cezaları,
- Özel usulsüzlük cezaları.

İndirimden Kimler Yararlanabiliyor ve Şartları;

Cezalarda indirim uygulamasından, cezaya muhatap olan herkes yararlanabiliyor. İndirimden yararlanmak için;

- Cezaya ait ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ilgili vergi dairesine bir dilekçe ile başvurularak ikmalen, re'sen veya idarece

tarh edilen vergi veya vergi farkının ve indirimlerden arta kalan vergi ziyayı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının vadesinde veya 6183 sayılı Kanun'da belirtilen türden teminat gösterilerek vadesinin bitmesinden itibaren 3 ay içinde ödenmesi,

- Uzlaşma talebi ile uzlaşmanın vaki olması durumunda, üzerinde uzlaşılan vergi veya vergi farkı ile vergi ziyayı cezasının %75'inin Kanun'da belirtilen ödeme süreleri içinde ödenmesi,
- İhbarnamenin dava konusu yapılmamış olması şartıyla yararlanılabilir.

Cezalarda İndirim Oranları;

- Vergi ziyayı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının yarısı (%50'si)
- Uzlaşmanın vaki olması durumunda ise uzlaşılan vergi ziyayı cezasının %25'i,

İndirim olarak uygulanıyor.

Cezalarda İndirim Sonrası Ödeme Zamanı;

- Tarh edilen vergi ile indirim uygulaması sonrasında tahakkuk eden ceza tutarının; vadesinde veya 6183 sayılı Kanun'da belirtilen türden teminat gösterilmesi durumunda vadesinin bitmesinden itibaren 3 ay içinde ödenmesi gerekir.

Uzlaşmanın gerçekleşmesi durumunda, uzlaşma tutanağı vergi ve cezaların ödeme zamanlarından önce ilgiliye tebliğ edilmişse kanuni ödeme zamanlarında; ödeme zamanları kısmen veya tamamen geçtikten sonra tebliğ edilmişse ödeme süreleri geçmiş olanların uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekiyor.

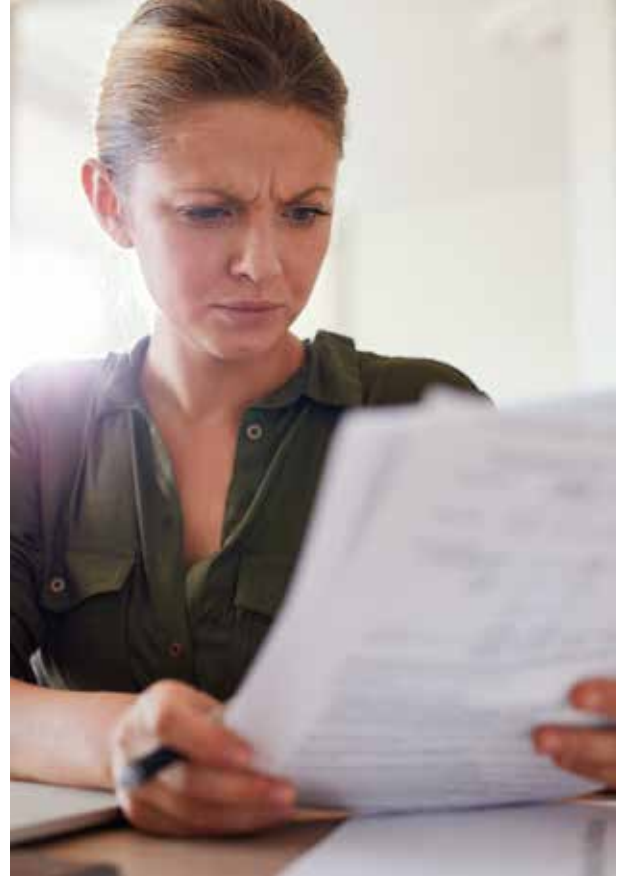
İndirim Şartlarının İhlali - Uyulmaması Halinde;

Ceza indirim talebi üzerine tahakkuk ettirilen vergi ile indirimden arta kalan cezanın süresinde ödenmediğinin tespit edilmesi hâlinde, bu mükellefler indirimden faydalanamıyor. İndirilen ceza tutarı tekrar tahakkuk ettiriliyor.

Ayrıca, teminat gösterilmesi nedeniyle verilen üç aylık sürede ödeme yapılmamış ise verilen süre normal vadeye dönüştürülüyor. Mükellefin göstermiş olduğu teminat paraya çevriliyor.

Uzlaşma Talebinde Bulunanlar İndirim Uygulamasından Yararlanabilir mi?

- İhbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük süre geçmeden; uzlaşma talebinden vazgeçerek indirim uygulamasından yararlanmak için talepte bulunabiliyor.
- Uzlaşma talebinde bulunan ve kanunda belirtilen şartları sağlayanlar, uzlaşılan vergi ziyai için indirim uygulamasından yararlanabiliyor.

Ayrıca;

- Dava açanlar, dava açıldıktan sonra veya dava açma süresi içinde vergi mahkemesince henüz karar verilmemiş olması şartıyla davadan vazgeçilmesi halinde indirim talebinde bulunabiliyor.
- İndirim talebinde bulunanlar, talebinden vazgeçerek dava açabiliyor. Tabi ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren dava açma süresi olan 30 günlük sürenin geçmemiş olması lazım.
- İhbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük süre geçmeden; cezalarda indirim talebinden vazgeçerek dilekçe ile başvurmak kaydıyla uzlaşma talep edilebiliyor.

Hiçbir cezaya maruz kalmamak dileğimle;

Fahri KÖSE
S.M.Mali Müşavir
Birleşim Grup Mali Müşaviri
www.fahrikose.com

TACİRLER, ÖZEL VE KAMU HUKUKU TÜZEL KİŞİLERİ İÇİN İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE YÜRÜRLÜĞE GİREN TÜRK BORÇLAR KANUNU HÜKÜMLERİ

6 098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olmakla, işbu kanunun geçici 2. Maddesi'nin;

"Kiracının Türk Ticaret Kanunu'nda tacir olarak sayılan kişiler ile özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişileri olduğu işyeri kiralalarında, 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 323, 325, 331, 340, 342, 343, 344, 346 ve 354' üncü maddeleri 1/7/2012 tarihinden itibaren 8 yıl süreyle uygulanmaz. Bu halde, kira sözleşmelerinde bu maddelerde belirtilmiş olan konulara ilişkin olarak sözleşme serbestisi gereği kira sözleşmesi hükümleri tatbik olunur. Kira sözleşmelerinde hüküm olmayan halde mülga Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır." hükmü ile tacirler, özel ve kamu hukuku tüzel kişilerinin iş yeri kiralaları hakkındaki bir kısım kanun hükümlerinin yürürlüğü 01.07.2020 tarihine bırakılmıştır. Yürürlüğe giren bu kanun hükümleri ile birlikte kira sözleşmelerindeki serbesti sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla yapılacak kira sözleşmelerinde bu sınırlara dikkat edilmesi, sözleşmenin ilgili maddelerinin geçerliliği açısından zorunluluk haline gelmiştir. Bu kapsamda tacirler, özel ve kamu hukuku tüzel kişileri açısından yürürlüğe giren maddeler ve getirdiği yenilikler göz atmakta fayda olacaktır. İlgili kanun maddeleri şu şekildedir;

- **"MADDE 323-** Kiracı, kiraya verenin yazılı rızasını almadıkça, kira ilişkisini başkasına devredemez. Kiraya veren, işyeri kiralalarında haklı sebep olmadıkça bu rızayı vermekten kaçınamaz.
Kiraya verenin yazılı rızasıyla kira ilişkisi kendisine devredilen kişi, kira sözleşmesinde kiracının yerine geçer ve devreden kiracı, kiraya verene karşı borçlarından kurtulur.
İşyeri kiralalarında devreden kiracı, kira sözleşmesinin bitimine kadar ve en fazla iki yıl süreyle devralanla birlikte müteselsilen sorumlu olur."

Bu kanun hükmü ile kira sözleşmesinin devri için kiraya verenin yazılı rızası arandığı gibi, kiraya verenin haklı bir sebep olmaksızın bu devre rıza göstermesinin de önüne geçilmiştir. Dolayısıyla kiraya veren haklı bir sebebi olduğunu ispat edemediği süre boyunca kira sözleşmesinin devrine rıza göstermek zorunda bırakılmıştır.

- **"MADDE 325-** Kiracı, sözleşme süresine veya fesih dönemine uymaksızın kiralananı geri verdiği takdirde, kira sözleşmesinden doğan borçları, kiralananın benzer koşullarla kiraya verilebileceği makul bir süre için devam eder. Kiracının bu sürenin geçmesinden önce kiraya

verenden kabul etmesi beklenebilecek, ödeme gücüne sahip ve kira ilişkisini devralmaya hazır yeni bir kiracı bulması hâlinde, kiracının kira sözleşmesinden doğan borçları sona erer. Kiraya veren, yapmaktan kurtulduğu giderler ile kiralananı başka biçimde kullanmakla elde ettiği veya elde etmekten kasten kaçındığı yararları kira bedelinden indirmekle yükümlüdür."

Kiracının, kira sözleşme süresinin sona ermesinden önce kiralananı tahliye etmesi, uygulamadaki adı ile erken tahliye, işbu hüküm ile kanundaki yerini almıştır. Öncesinde her ne kadar kanunda yer almasa da Yargıtay yerleşik içtihatları ile işbu kanun hükmündeki düzenlemeye benzer bir uygulama süregelmekteydi. Yapılan bu düzenleme ile Yargıtay uygulaması yasal bir zemine oturtulmuştur. Erken tahliye sebebiyle kiraya verenin zararının asgariye indirilmesi amaçlanırken, erken tahliye yapan kiracının yerine benzer şartlarda bir kiracı bulmasına imkân verilmesi de kiracının daha fazla borç altına girmesini engellemeyi amaçlamıştır.

- **"MADDE 331-** Taraflardan her biri, kira ilişkisinin devamını kendisi için çekilmez hâle getiren önemli sebeplerin varlığı durumunda, sözleşmeyi yasal fesih bildirim süresine uyarak her zaman feshedebilir. Hâkim, durum ve koşulları göz önünde tutarak, olağanüstü fesih bildiriminin parasal sonuçlarını karara bağlar."

Kira sözleşmesinin taraflardan herhangi biri için çekilmez hale gelmesi, sözleşmede kararlaştırılan şartların yerine getirilip getirilmemesinden bağımsız olarak, savaş, salgın hastalıklar, olağanüstü ekonomik krizler vb. genel sebeplerden olabileceği gibi gerek kiraya verenin gerekse kiracının şahsından kaynaklanan sebeplerden de meydana gelebilecektir. Bu sebeplerden dolayı sözleşmenin feshi halinde, diğer tarafın zararının giderilmesi hususunda kati bir sonuç öngörülmemiş, parasal sonuçlar somut olayın özelliklerine göre hâkimin takdirine bırakılmıştır.

- **"MADDE 340-** Konut ve çatılı işyeri kiralalarında sözleşmenin kurulması ya da sürdürülmesi, kiracının yararı olmaksızın, kiralananın kullanımıyla doğrudan ilişkisi olmayan bir borç altına girmesine bağlanmıyorsa, kirayla bağlantılı sözleşme geçersizdir."

Kira sözleşmesinin imzalanması veya devamı, kiracının aleyhine olacak şekilde başka bir sözleşme yapılması şartına bağlanması halinde söz konusu sözleşme geçersiz olacaktır. İşbu kanun hükmü ile kira sözleşmesi sebep gösterilerek kiracıdan başkaca bir menfaat elde etmek isteyen kiraya verenlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu durumda bağlantılı sözleşme geçersiz olacak ancak kira sözleşmesi devam edecektir.

- **"MADDE 342-** Konut ve çatılı işyeri kiralalarında sözleşmeyle kiracıya güvence verme borcu getirilmişse, bu güvence üç aylık kira bedelini aşamaz. Güvence olarak para veya kıymetli evrak verilmesi kararlaştırılmışsa kiracı, kiraya verenin onayı olmaksızın çekilmemek üzere, parayı vadedeli bir tasarruf hesabına yatırır, kıymetli evrakı ise bir bankaya depo eder. Banka, güvenceleri ancak iki tarafın rızasıyla veya icra takibinin kesinleşmesiyle ya da kesinleşmiş mahkeme kararına dayanarak geri verebilir. Kiraya veren, kira sözleşmesinin sona ermesini izleyen üç ay içinde kiracıya karşı kira sözleşmesiyle ilgili bir dava açtığını veya icra ya da iflas yoluyla takibe giriştiğini bankaya yazılı olarak bildirmemişse banka, kiracının istemi üzerine güvenceyi geri vermekle yükümlüdür."

Uygulamada "depozito" olarak bilenen güvence bedeli, taraflar arasında birçok uyumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Bu uyumsuzlukların asgari düzeye indirilmesi açısından kanun koyucu birtakım düzenlemeler getirmiş, güvence bedelinin miktarını, ne şekilde saklanacağını ve ne şekilde iade edileceğini hüküm altına almıştır. Güvence bedeli üç aylık kira bedelini geçemeyeceği gibi verilen güvence bedelinin nakit veya kıymetli evrak olması halinde, birer güven kurumu olan bankalar nezdinde muhafaza edilmesi gerektiği öngörülmüştür.

- **"MADDE 343-** Kira sözleşmelerinde kira bedelinin belirlenmesi dışında, kiracı aleyhine değişiklik yapılamaz."

Bu kanun hükmü ile kira sözleşmesinin devam eden dönemlerinde kiracı aleyhine değişiklik yapılmasının önüne geçilmiştir. Bu hususun tek istisnası ise -doğal bir sonuç olarak- kira bedelinin değiştirilmesidir.

- **"MADDE 344 -** Tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır. Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapılmamışsa, kira bedeli, bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla hâkim tarafından, kiralananın durumu göz önüne alınarak hakkaniyete göre belirlenir. Taraflarca bu konuda bir anlaşma yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, beş yıldan uzun süreli

veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli, hâkim tarafından tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakkaniyete uygun biçimde belirlenir. Her beş yıldan sonraki kira yılında bu biçimde belirlenen kira bedeli, önceki fıkralarda yer alan ilkelere göre değiştirilebilir. Sözleşmede kira bedeli yabancı para olarak kararlaştırılmışsa 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak şartıyla, beş yıl geçmedikçe kira bedelinde değişiklik yapılamaz. Ancak, bu kanunun, "Aşırı ifa güçlüğü" başlıklı 138' inci maddesi hükmü saklıdır. Beş yıl geçtikten sonra kira bedelinin belirlenmesinde, yabancı paranın değerindeki değişiklikler de göz önünde tutularak üçüncü fıkra hükmü uygulanır."

Bir önceki maddede ifade edildiği üzere, kira sözleşmesinde kira bedeli dışında kiracı aleyhine düzenleme yapılması mümkün değildir. Ne var ki bu husus kira bedelinin istendiği şekilde arttırılabileceği anlamına gelmemektedir. İşbu madde ile de kira bedelinin ne şekilde arttırılacağına ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile kira artış oranının üst sınırı, bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalaması olarak belirlenmiştir. Beş yıldan uzun süre devam eden kira sözleşmelerinde rayiç kira bedelinin tüketici fiyat endeksinin on iki aylık ortalaması üzerinde olabileceği gözetilerek, beş yılın sonunda kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri gözetilerek hâkim tarafından yeni kira bedelinin tespiti talep edilebilecektir.

- "**MADDE 346-** Kiracıya, kira bedeli ve yan giderler dışında başka bir ödeme yükümlülüğü getirilemez. Özellikle, kira bedelinin zamanında ödenmemesi hâlinde ceza koşulu ödeneceğine veya sonraki kira bedellerinin muaccel olacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir."

Kanun metninde açık bir şekilde ifade edildiği üzere, kira bedelinin ödenmemesi sonucuna bağlanan ceza koşulları ve muacceliyet kayıtları geçersiz hale gelmiştir. Kanun maddesinin yürürlük tarihinden önce Yargıtay yerleşik içtihatları uyarınca kabul gören muacceliyet kayıtlarının uygulanabilirliği kalmamıştır.

- "**MADDE 354-** Dava yoluyla kira sözleşmesinin sona erdirilmesine ilişkin hükümler, kiracı aleyhine değiştirilemez."

Yürürlüğe giren bu kanun hükmü ile de tahliye sebeplerinin kanunda belirtilenlerle sınırlı olabileceği, kiracı aleyhine başkaca tahliye sebeplerinin kararlaştırılmayacağını düzenlemiştir.

01.07.2020 tarihi itibariyle tacirler ile özel ve kamu hukuku tüzel kişileri açısından da yürürlüğe giren 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun işyeri kiralalarına ilişkin kanun maddelerinden de anlaşılacağı üzere genel olarak kiracı lehine hükümler getirildiği görülmektedir. Özellikle işbu kanun hükümlerine aykırı düzenlenen sözleşmelerin ilgili maddeleri doğrudan geçersiz olacağı gözetildiğinde, kira sözleşmelerinin bu kanun hükümleri çerçevesinde düzenlenmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Av. Onur Gemici
Birleşim Mühendislik

DÜNYANIN EN BÜYÜK STANDART KURUMU

Küresel bir pazarda kontroller ve dengeler kurulmalıdır. Aksi takdirde, endüstriler ve ülkeler arasında tutarlılığı ve kaliteyi korumak zor olurdu. Uluslararası standartlar, işlevsel bir marketin korunmasına yardımcı olur. ISO, Uluslararası Standartlar Örgütü'nü ifade eder. Bu kuruluş standartları geliştirir ve işletmeleri veya kuruluşları sertifikalandırır. Sertifikasyon üçüncü taraflarca ele alınır ve yıllık olarak test edilir. Bu sayımızda 1994 yılında oluşturulan ISO standartları ile ilgili maddelerden ISO 9001:2015'i ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz. Takibi sayılarımızda diğer ISO standartlarını işliyor olacağız.

BU MADDELERİ ŞÖYLE SIRALAYABİLİRİZ:

ISO 9001:2015 KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ:ÜRÜN GELİŞTİRME, TASARIMI VE ÜRETİMİ GİBİ İMALATIN BÜTÜN AŞAMALARINI KAPSAR.

ISO 14001:2015 ULUSLARARASI ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ: ÜRETİMİN TÜM AŞAMALARINI KAPSAR.

ISO /IEC 27001:2013 ULUSLARARASI BİLGİ GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ

ISO 45001:2018 İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİ

ISO 50001: ENERJİ YÖNETİM SİSTEMİ

ISO SERTİFİKASI NEDİR?

ISO sertifikası bir yönetim sisteminin, üretim sürecinin, hizmet veya dokümantasyon prosedürünün, standartlaştırma ve kalite güvencesi için tüm gerekliliklere sahip olduğunu onaylar.

ISO (Uluslararası Standartlar Örgütü) ürünlerin, hizmetlerin ve sistemlerin kalitesini, güvenliğini ve verimliliğini sağlamak için standartlar geliştiren bağımsız, hükümet dışı, uluslararası bir kuruluştur.

ISO sertifikaları, enerji yönetimi ve sosyal sorumluluktan tıbbi cihazlara ve enerji yönetimine kadar endüstrinin birçok alanında bulunmaktadır. ISO standartları tutarlılığı sağlamak için mevcuttur. Her sertifikanın ayrı standartları ve kriterleri vardır ve sayısal olarak sınıflandırılmıştır.

ISO 9001 NEDİR?

ISO'dan sonra görünen sayı, standardı sınıflandırır. ISO 9000 ailesindeki tüm standartlar kalite yönetimini ifade eder.

ISO 9001, ISO'nun en iyi bilinen standartları arasındadır ve bir dizi kalite yönetimi ilkesini karşılama kriterlerini tanımlar. İşletmelerin ve kuruluşların daha verimli olmasına ve müşteri memnuniyetinin artırılmasına yardımcı olur.

ISO 9001, yedi "Kalite Yönetim İlkesine – QMP Quality Management Principles" dayanmaktadır:

- QMP 1 - Müşteri odaklılık,
- QMP 2 - Liderlik,
- QMP 3 - Katılımcılık,
- QMP 4 - Süreç yaklaşımı,
- QMP 5 - İyileştirme,
- QMP 6 - Kanıta dayalı karar verme,
- QMP 7 - İlişki yönetimi.

ISO 9001 SERTİFİKASI NE ANLAMA GELİR?

Bir kuruluş kendilerini "ISO 9001 Sertifikalı" olarak adlandırabiliyorsa, bu kuruluş ISO 9001 altında belirtilen gereksinimleri karşıladığı anlamına gelir. ISO 9001, kuruluşların hem uygun hem de etkili bir kalite yönetim sistemi tanımlamasını, izlemesini aynı zamanda iyileştirme alanlarını belirlemelerini ve bu iyileştirmeler için harekete geçilmesini gerektirir.

Sonuç olarak, ISO 9001 sertifikası talep eden bir kuruluşun, kalite standartlarını karşılayan ürün ve hizmetlere sahip bir kuruluş olduğu anlaşılmaktadır.

ISO SERTİFİKASI NEDEN ÖNEMLİDİR?

ISO standartları bize her siparişte neler yapılması gerektiğine dair bir düzen getirmektedir. Karşılan-

ISO 9001

ması gereken standartları bilmeli ve kalite, tutarlılık ve güvenliği sağlamak için gerekli araçlara sahip olunmalıdır.

KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ (KYS) NEDİR VE NEDEN GEREKLİDİR?

Avrupa Kalite Kontrol Birliği'ne (EOQC-European Organization for Quality Control) göre kalite; bir mal veya hizmetin belirli bir ihtiyacı karşılayabilmesi için yeterliklerini ortaya koyan özelliklerin bütünüdür. Amerikan Kalite Derneği ise (ASQC-American So-

ciety for Quality) kaliteyi, bir mal ya da hizmetin belirli bir gerekliliği karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerinin tümü olarak tanımlamaktadır.

Yani kalite; ürün ve hizmetlerinizin müşterinin ihtiyaçlarını optimum seviyede karşılanması için taşıması gereken özelliklerin tümüdür. Burada anahtar sözcük müşteridir. Bu sebeptir ki kalite yönetim sisteminin temel prensiplerinin başında müşteri odaklılık gelmektedir. Yani müşteri odaklı olmak, tüm stratejileri müşteri beklentilerine göre belirlemek ve müşteriyi iş planının merkezine koymaktır. Basit gibi görünse de müşteri odaklı bir şirket oluşturmak kolay bir iş değildir. Müşterilerin ihtiyaçları sürekli olarak değişmekte ve gelişmektedir, şirketin ürün veya hizmetlerini de müşteri istekleri doğrultusunda sürekli geliştirmesi gerekir, bu değişikliklere ayak uydurmak bazen çok zorlayıcı olabilmektedir.

Bu zorlukla baş etmenin en kolay yolu; toplam kalite anlayışı ve kalite yönetiminin, üst yönetim tarafından şirketin tüm birimlerinde anlaşılmasının sağlanmasıdır. Tüm kurumsal unsurların katılımıyla beraber müşteri gereksinimlerinin karşılanması için esneklik, etkililik ve rekabet edebilme gücü artacaktır.

Şirket içerisinde tüm süreçler birbirleriyle sıkı ilişkiler içerisinde dirler. Tüm süreçler birbirlerini etkilerler, herhangi bir süreçte yaşanan bir problemin

etkileri başka bir süreçte çok daha büyük boyutlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu da süreçlerin birbirinden kopmadan, her sürecin toplam kalite anlayışı ile çalışması gerekliliğini doğurur. Yani toplam kalite; sadece kalite sürecinin tekelinde olmadan, tüm süreçlerin katılımıyla gerçekleştirilebilir. Bunu sağlayacak yegâne güç ise iyi bir liderdir.

Kalite yönetim sistemi yaklaşımı; birbirleri ile ilişkili proseslerin sistem olarak belirlenmesi, anlaşılması ve yönetilmesi kuruluşun etkinliğini sağlar ve hedeflerin gerçekleşmesinde verimlilik getirir.

Üst yönetim şirket kararlarını alırken, kaynakların doğru yönetilmesini sağlarken ve gelecek ile ilgili planlar kurarken bunların sonuçlarıyla ilgili mutlaka öngörüler yapmaktadırlar. Aldıkları kararların ve yapılacak gelecek planlarının şirket için tüm risklerini ve fırsatlarını değerlendirirler. Bu değerlendirmeler için mutlaka kanıta dayalı karar mekanizmasının çalıştırılması gerekir. Aksi takdirde yanlış kararlar ve sonuçlarından tüm şirket etkilenecek

hatta iflas kaçınılmaz olacaktır. Risk temelli düşünce tarzının sadece üst yönetimde değil şirketin diğer yöneticileri, orta kademe çalışanları hatta gerektiği ölçülerde tüm çalışanlar tarafından benimsenmesi ve sistemin bir gereği olarak algılanan risklerin farkında olmalarının sağlanması gerekir. Kalite yönetim sistemi dinamik bir yapı içinde oluşturulmalıdır. Günümüzde dünyanın küçülmesiyle beraber rekabet ortamının kızışması şirketlerin daha dinamik bir yapıya sahip olmalarını, gelişmeye açık ve sürekli hedeflerini yükseltmelerini zorunlu hale getirmektedir.

Özetle ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi standardı, şirketlere başarılı bir sistem için yol gösterici kılavuz niteliğindedir.

Gökhan YAZLITEPE

SEÇ Şefi

Birleşim Mühendislik

İSTANBUL'UN GEÇMİŞ ZAMAN SALGINLARI

İçinde bulunduğumuz pandemi günleri bizler için birçok ilki barındırır da, insanlığın kadim hafızası benzer salgıların unutulmuş anılarıyla doludur. Veba, kolera, grip gibi öldürücü hastalıklar tarihin farklı farklı dönemlerinde insanların başına birçok kez musallat olmuştur.

JUSTINIAUS VEBASI:

Milattan sonra 541 yılındayız. Justinianus Doğu Roma İmparatoru olarak Konstantinopolis'e ve tüm Akdeniz coğrafyasına hükmediyor. Avrupa "barbar" istilaları altında antik çağın tüm görkemini yitirmiş durumda. Dünyanın en kalabalık kenti olan Konstantinopolis hâlâ antik dönemin parlak şehirciliğini sürdürmesiyle dikkat çekiyor. Mısır Piramitleri'nden sonra dünyanın en yüksek yapısı olan Ayasofya ise henüz 4 yaşında...

O dönemde Hindistan, Mısır ve Avrupa arasındaki ticaretin merkezi Konstantinopolis'ti. Liman ticareti,

şehre büyük zenginlikler getirdiği gibi bazı belaların da gemilerle taşınmasına vesile olmaktadır. Konstantinopolis'in kalabalık nüfusunu besleyen bölge o zamanlar Anadolu değil Mısır'dı. Doğu Roma'nın başkentine yanan Mısır ticaret gemilerinden indirilen tahıl yükünün arasına karışmış sıçanlar, şehre adım atar atmaz ölümcül veba salgını Avrupa'ya taşınmış oldu. Zaten bir süredir Konstantinopolis'in kamusal mekânlarında Mısır ve Antakya bölgesinde kol gezen feci bir hastalıktan bahsedilip duruyordu. Ama o dönemde hastalığın coğrafyalar arasında nasıl ve hangi hızla taşındığına dair pek bir bilgi yoktu. Bu nedenle Doğu Roma'nın başkentinde yaşayanlar kendilerini güvende hissediyorlardı.

Sıçanların taşıdığı "Yersinia Pestis" isimli bakteri insandan insana da atlayarak hastalığın hızlı bir şekilde buluşmasına neden oluyordu. "Hıyarcıklı veba" denilen hastalık Konstantinopolis'te de kısa sürede yayıldı. Günümüzdeki araştırmalar Justinianus Vebası'nın Orta Asya kökenli olduğunu kanıtlamaktadır. Ama hastalık dönemin en güçlü hükümdarı olan Justinianus adıyla anılarak tarihi geçer. Bizanslı kronikçi Prokopius salgının en şiddetli döneminde Konstantinopolis'te günde 10 bin kişiyi öldüğünü kaydeder. Bu rakam abartılı da olsa yaşananların kolektif hafızada nasıl yer bulduğunu belirtmesi bakımından önemli bir göstergedir. Prokopius'un 1500

yıl önceki satırları pandemilerin ortak doğasına ve insan psikolojisi üzerindeki etkilerine dair canlı izlenimler içerir:

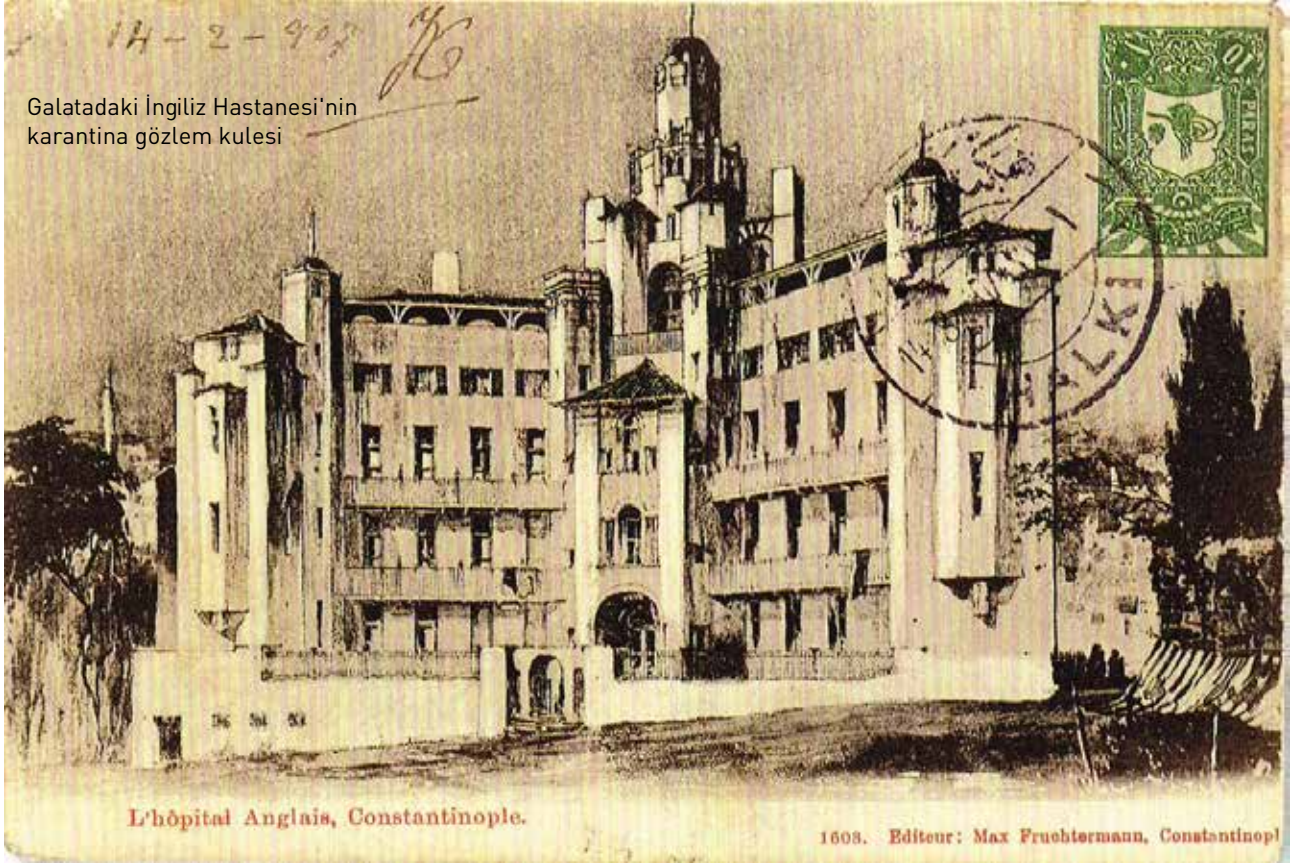
"Bu salgın, dünyanın sınırlı bir bölümünü veya belirli bir grup insanını etkilemedi veya yılın belirli bir mevsiminde azalmadı, sürekli yayıldı ve statü ya da yaş ayırt etmeksizin, bazı insanlar diğerlerinden ne kadar farklı olursa olsun, can aldı. Böylece hastalık hiçbir sınır tanımadı. Artık, dünyanın sonuna geldik, diye düşünmeye başlamıştık."

İmparatorun kendisi de vebaya yakalanmış saraydaki birkaç aylık imtiyazlı bakımının ardından mucize eseri bu belayı atlattı. O günlerde şehrin tüm limanları gemi trafiğine kapatılmış sur kapıları da aynı şekilde sıkı sıkıya kitlenmişti. Şehre giriş ve çıkışlar yasaklansa da salgının önünü almak öyle kolay olmadı. İnsanlar evlerinden dışarı çıkamaz, zanaatkârlar dükkânların açamaz, çiftçilerse tarlalarıyla ilgilenemez duruma geldi.

Sapasağlam olan bir insanın üç gün içinde hayatını kaybettiği sık rastlanan bir durumdu. Geç antik çağın bu veba salgını aralıklı dalgalar halinde tam tamına 200 yıl sürer. Tarihçiler Justinianus Vebası sırasında 25 ila 100 milyon insanın hayatını kaybettiğini belirtirler.

Bruegel in Ölümün Zaferi tablosu Veba salgınından esinlenmiştir.

KARA ÖLÜM:

Tahayyüllerimizdeki karanlık ortaçağ imgesini oluşturan tarihsel olayların başında "Kara Ölüm" diye anılan veba salgını gelir. 1347 yılında Avrupa'ya ulaşan hastalık, Jutinaus Vebası ile aynı nitelikteydi. Sıçanlar ve fareler yoluyla şehirden şehre taşınıyor, hastalık taşıyan bakteri insanlara sığıyordu.

Dönemin meşhur ticaret güzergâhı İpek Yolu üzerinde hastalık hızlı bir şekilde yayılmıştı. Asya steplerinden Avrupa kapılarına kadar gelen Moğol orduları ise adeta hastalığın farklı coğrafyalara taşınması için nakliye hizmeti vermekteydi! Hatta Moğol ordusu vebadan ölenlerin cesetlerini biyolojik silah olarak kullanıyor, onları Kırım'daki Ceneviz kolonisi gibi kuşattığı kentlerin sur duvarlarından içeriye mancınıklarla fırlatıyordu. Moğol kuşatması altındaki Kırım Ceneviz kolonisi Konstantinopolis'teki Galata Ceneviz kolonisiyle yoğun ilişki halindeydi. Bu nedenle hastalığın Kırım'dan Galata'ya gelmesi fazla uzun sürmedi.

Birkaç ay içerisinde Avrupa'nın tüm büyük kentleriyle beraber Konstantinopolis de ortaçağ vebasından nasibini aldı. Hastaların vücudunda kabarcıklar oluşuyor ve cilt altı kanamalar nedeniyle deri siyaha dönüyordu. Salgına kara ölüm ismi de bu kararmalar nedeniyle verilmişti.

Kara Ölüm ortaçağ insanların kültürel hafızasında derin izler bıraktı. Din adamları, astrologlar ve kâhinler yüzyıllar boyunca kendi pencerelerinden yaşananları açıklamaya çalıştı. Bu hastalığın kötülükler yüzünden Tanrı'nın verdiği bir ceza olduğunu söyleyen de vardı, olan biteni gök cisimlerinin hareketleriyle ilişkilendirenler de... Korku dönemin temel hissiyatı olmuştu. Dini ve etnik azınlıklar hâkim güçler tarafından günah keçisi ilan edilmiş toplum dışına sürülmüştü. Önyargılar nedeniyle Yahudiler, kadınlar, dilenciler, deliler zan altında kalmışlardı. Öte yandan Giovanni Boccaccio 1353'de yazdığı Decameron isimli erotik anlatıyla Kara Ölüm günlerini edebiyat tarihinin başyapıtlarından birine dönüştürmeyi başarmıştı.

Venedik Cumhuriyeti ise o günlerde şehrin hemen yanı başındaki bir adacığı karantina merkezi yapıp tarihteki ilk izolasyonu sağlar. Karantina kelimesi İtalyanca 40 gün anlamına gelen quarantino'dan türemiştir. Ama dünyanın pek çok ülkesi karantinadan haberdar değildi. Kara Ölüm'den hayatını kaybedenlerin sayısı hesaplanırken Avrupa'nın beşte ikisi gibi akıl almaz oranlar verilir. Tarih kitaplarında bu salgın sonucunda dünya genelinde 200 milyona kadar çıkan ölüm sayıları zikredilir. Kıt kaynaklarla geçimini sağlayan ortaçağ toplumları için bu sayılar demografik bir hayatta kalma savaşı anlamına gelmektedir.

Balkan savaşları sırasında kolera kırımını anlatan bir Fransız dergisi

19 YÜZYIL KOLERA SALGINLARI:

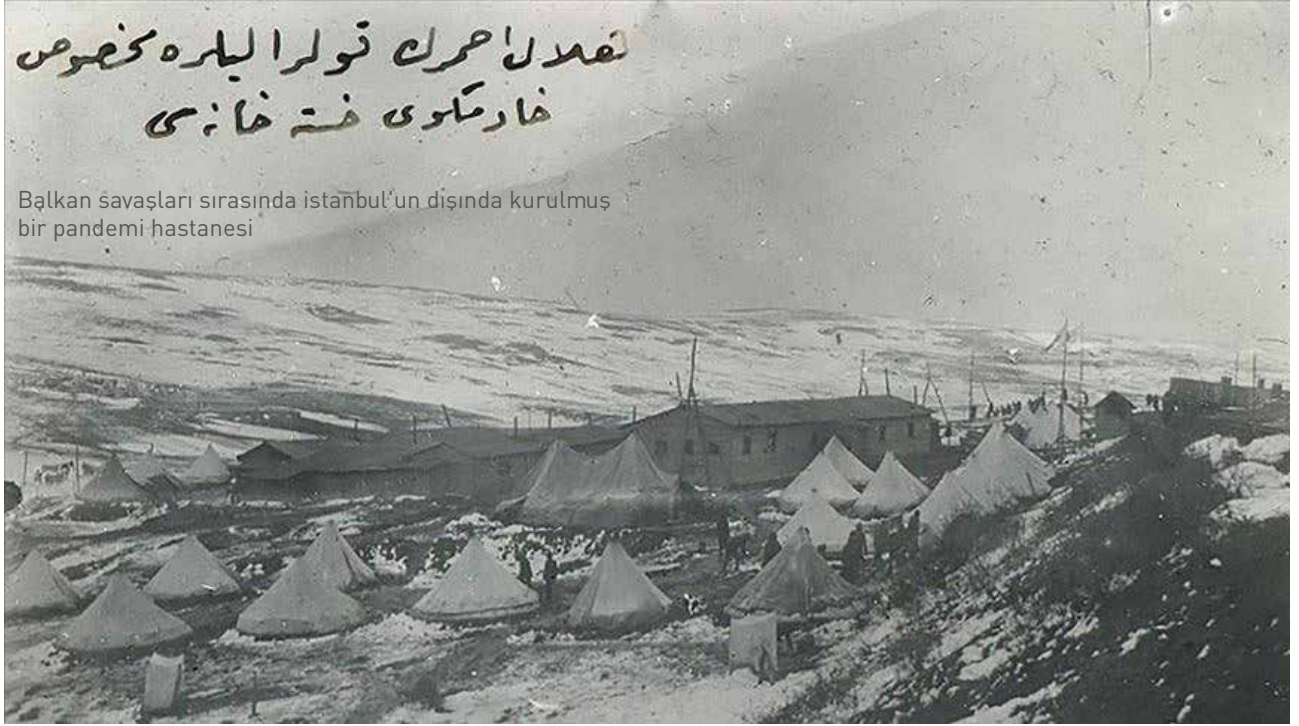
19. yüzyılda modern şehirciliğin gelişme nedenlerinin başında kolera gibi hastalıklardan kurtulma arzusu gelir. Çünkü şehirlerin artan nüfusu, temiz su kaynaklarına erişim sıkıntısı, kentsel altyapının hijyen sorunları çarpık bir şekilde büyüyen şehirler için kolera salgınlarının sık sık tekrarlanmasına neden olmuştur.

Bakteriyel bir hastalık olan kolera bağırsak iltihabına neden olmakta ishal ve ateş belirtileriyle hastayı ölüme kadar götürmekteydi. Ama 19. yüzyıldaki tıp biliminin kolera salgını karşısında eli kolu bağlanmış değildi. Temiz içme suyunun hayati öneme sahip olduğu, kanalizasyon atıklarıyla su kaynaklarının asla birbirine karışmaması gerektiği biliniyordu. Gerçi savaş ve göç gibi şehirlerin yoğun nüfus baskısı altında kaldığı olağanüstü dönemlerde kolera ne yapar eder kendine yayılma alanı bulmayı başarırdı. İstanbul'da 19.yüzyılın başlarından neredeyse 20.yüzyılın sonuna kadar sık sık kolera salgınları görülmüştü. Kırım Savaşı sırasında Üsküdar Osmanlı, İngiliz ve Fransız askerlerinin lojistik üssü olduğunda da muhacirlerinin İstanbul'a aktığı Balkan Savaşları sırasında da şehirde kolera baş göster-

mişti. Batılılaşma hamleleriyle tarihe geçmiş olan II.Mahmut, payitahta modern karantina yöntemlerini ilk kez 1831 yılında kolera korkusundan hayata geçirmişti. O tarihten itibaren İstanbul'a gelen gemilere limana yanaşmadan önce bekleme süresi kondu. İstinye'de ve Kız Kulesi'nde gemideki hastalar için bakım merkezleri oluşturuldu...

İstanbul'da vapurla karşıya geçenler, Galata Kulesi'nin hemen altında gördükleri küçük kulenin ne olduğunu hep merak ederler. Kırım Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yanında savaşan İngilizler savaş sonrası Galata bölgesinde bir kilise bir de hastane inşa etmişlerdi. Kırım Anma Kilisesi hâlâ bölgenin en değerli mimarı yapılarından biri olarak Serdar-ı Ekrem Sokağı'nın sonunda yer alsa da konumuzla ilgili olan asıl bina günümüzde hâlâ Beyoğlu Göz Hastanesi olarak hizmet vermektedir. 165 yıl önce inşa edilen hastanenin Marmara ve Boğaz'a hâkim bakış açısına sahip kulesi aslında bir karantina gözlem merkezi olarak yapılmıştı. 19. yüzyılda hastane yetkilileri Galata limanına yanaşmak üzere olan gemilerle göndere çekilmiş bayraklar aracılığıyla

Balkan savaşları sırasında İstanbul'un dışında kurulmuş bir pandemi hastanesi

iletişim kurardı. Eğer gemide bir salgın hastalık şüphesi varsa mürettebatın karaya adım atması kesinlikle yasaklanırdı.

Balkan Savaşları sırasında da Ayastefanos (Yeşilköy) İstanbul'un sur dışı karantina üssü olmuştu. 1912-1913 yıllarında çoğunluğu asker ve göçmen olmak üzere 10 bin kişi hayatını kolera nedeniyle kaybetmişti. İstanbul'un çarpık bir mega şehre dönüşmeye başladığı 1970'lerde bile kolera salgınları gazetelerin manşetlerini süslemekteydi. Özellikle gecekondu semtlerinde gerekli altyapının olmaması nedeniyle kolera İstanbul'u sık sık ziyaret ederdi. Şehir suyunun kaynatıldığı, sebze ve meyvelerin sirke ile iyice yıkandığı o günler hâlâ hatıralarda canlıdır.

İSPANYOL GRİBİ:

Covid 19 pandemisine tarihsel olarak en benzeyen salgın hiç kuşkusuz 1918-1920 yılları arasında tüm dünyada etkili olan İspanyol gribidir. Tam yüz yıl önceki bu salgının boyutunu idrak edebilmek için karşılaştırmalı bir istatistik vermek yeterlidir: Birinci Dünya Savaşı'nda toplam 15 milyon insan hayatını kaybetmişken, savaşın sonlarına doğru başlayan İspanyol gribinden 50 milyon insan ölmüştür. O zaman 2 milyara yaklaşan dünya nüfusunun üçte birinin bu hastalığa yakalandığı düşünülmektedir.

Savaşın sonlarına doğru cephede ölen askerlerden daha fazla sayıda insan revirlerde gizemli bir grip-ten ölmeye başlamıştı. Hastalık haberleri savaşta

ülkelerin gazetelerinde sansür nedeniyle yer alamıyordu. İlk defa ABD şehirlerindeki kışlalarda teşhis edilen İspanyol gribine "İspanyol" isminin verilmesinin nedeni, salgından savaşta kalan İspanya'nın gazetelerininse hızla yayılan bu pandemiyle ilgili geniş haberler yapabilmesiydi.

Aslında İspanyol gribi birkaç sene önce yaşadığımız ve halk arasında domuz gribi olarak adlandırılan H1N1 salgınının bir alt türüydü. Baş ağrısı, ateş, halsizlik, boğaz ağrısı gibi bizlere şimdilerde çok tanıdık gelen belirtilere sahip olan İspanyol gribi özellikle ikinci dalgasında çok yüksek ölüm oranına neden olmuştu. İspanyol gribini Covid 19 ile kıyasladığımız

İspanyol Gribi sırasında

İspanyol Gribi sırasında

daysa ortaya çok ciddi bir fark çıkar. Covid 19 daha çok 60 yaş üstü insanlar için hayati tehlike oluşturmaktayken İspanyol gribi genç yetişkinler arasında en ölümcül ivmesini yakalar. 20 ila 40 yaş arası erkekler (çoğu tüm dünyada silah altında oldukları için) en çok kayıplar veren demografik grup olur.

İstanbul'da ilk İspanyol gribi vakası 1918 yılında tespit edilir. Ondan sonrası çorap sökücü gibi gelir. Halk arasında İspanyol nezlesi lafları çoktan dolaşmaya başlamıştır. Hastalık adeta dedikodusundan bile daha hızla yayıldı. İstanbul'da 9 Aralık 1918'de okullar tatil edilir. Resmi kurumlarda işler yavaşlar, mağazalar müşterisizlikten kepenk kapatır, eğlence yerleri, sinema ve tiyatrolar birkaç hafta içerisinde sessizliğe gömülür. Maske kullanımı dönemin şartları gereği bir türlü yaygınlaştırılmaz. Doktor ve ilaç sıkıntısının had safhada olduğu savaş yorgunu bir ülkede hastalığın önüne geçilmesi pek mümkün olmaz. Birkaç ay içerisinde İstanbul'da 15 binden fazla insan ölür. Mustafa Kemal'in de Şişli'deki evinde tam da Samsun'a çıkma hazırlıkları yaparken ağır bir grip geçirdiği bilinmektedir. Bu hastalığın İspanyol gribi olma ihtimali bir hayli yüksektir.

Türk edebiyatının has kalemlerinden Refik Halit Karay o günleri bizzat İstanbul'da yaşayanlar arasındadır. "İspanyol Nezlesine Dair" başlıklı yazısında

hastalığın seyrini edebi bir dille gelecek kuşaklara nakleder. İyisi mi bizde son sözlerimizi Karay'ın cümlelerine bırakalım:

"Ben böyle ateş görmedim, sanki Cibali yangınından bir yanar kütük fırlamış da balkonun açık kapısından dosdoğru bizim yatağa düşmüş; elini vücuduma sürenin kazara mangala sokmuş gibi 'of!' diye parmağını ağzına götürmediğine şaşırıyordum. Maazallah parlamama bir şey kalmamıştı. Şilte, yorgan, cibinlik, karyola nagehan (birdenbire) alev alıverecektik... Her neyse, bu çok ateşli bir illetti; yanıyordum; için için, inim inim yanıyordum. İstiyordum ki biri beni kocaman soba maşasıyla belimden tutsun, götürüp bahçede havuza daldırsın..."

Ya baş ağrısı! Ağız alışmış da 'ağrı' diyorum, yoksa ağrı ne kelime? Ağrı benim çektiğimim yanında şifa gibi kalır... Şakaklarım öyle atıyordu ki benim kafamın içinde bayram davul bir saat, bir gün değil, köy düğünü gibi tam bir hafta vurdu."

Emre CANER
Yazar

Röportaj

AYŞE BEGÜM ONBAŞI

PODYUMUN VE GÖNÜLLERİMİZİN KAHRAMANI

Yazı: Serkan OCAK

10 yaşında bir kız çocuğum var. “Kime benzemesini istersin?” diye sorsanız hiç tereddüt etmeden “Ülkemizi gururla temsil eden dünya şampiyonu milli cimnastikçi Ayşe Begüm Onbaşı” derim. Abartmıyorum. Üstelik sadece sportif başarısından dolayı değil; karakteri, zorluklarla mücadele etmesi ve her şeyden önemlisi hayata karşı pozitif duruşundan dolayı isterdim.

O henüz 18 yaşında. Aerobik cimnastik branşında şimdiden adını altın harflerle yazdırmayı başardı. Red Bull’un dünyada seçtiği 800 elite sporcudan biri ve cimnastiğe meraklı birçok gencin şimdiden rol modeli... Milli sporcumuzu yaşadığı Manisa Akhisar’da yakaladık. Yüz yüze olamasa da Zoom’laştık. Pandemiden nasıl etkilendiği, ertelenen yarışlarını, günlük yaşantısını, başarılarını ve gelecek hedeflerini Birleşim Dergi okurları için konuştuk.

Başarılı sporcuların ailesi çoğunlukla kendi hayatlarından vazgeçiyor. Çocuklarına odaklanıyor. Senin ailen de öyle mi?

Müsabaka haricinde her yere geliyorlar. Çok fedakârlık yapıyorlar. Akhisar’da oturuyorum ancak antrenman Manisa’da. Bundan dolayı da 2016 yılına kadar beni kendi imkânlarıyla götürüp getirdiler. 2016 sonrasında da Akhisar Belediyesi’nin sağladığı imkânlarla götürüp getirdiler. Tüm ailem benim için seferber oldu. Annem, babam o dönem tuhafiyeye ürünleri satıyordu. Emekli öğretmen olan dedem ve babaannem antrenmanlara götürdü beni. Çok yoğun bir süreçti. Üniversite hayatının başlamasıyla şu anda biraz daha rahatım. Akhisar Belediyesi de maddi manevi rahatlattı bizi.

Cimnastiği üç yaşından bu yana yapıyorsun. İlk müsabakalara ne zaman katıldın. Asıl değişim ne zaman başladı?

Benim için dönüşüm aslında 2013’te başladı. Normalde tek koreografi yapıyordum. 2013’te üç seri verdiler. Tek, ikili ve trio... Daha üstü yok zaten. Maksimum performans oldu. Yarışma çok iyi geçti, sonra milli takıma seçildim. İlk yarışmaya giderken, “Tamam gidiyoruz, belirli düzeydeyiz ama çok da iyi değiliz” kafasındaydım. Milli takıma seçildikten sonra dedim ki “Tamam, benim bunu ciddi olarak düşünmem lazım.” Bu yarışma benim dönüm noktamdı.

Peki, okul hayatın... Pandemi nasıl etkiledi okulu?
İstanbul Gelişim Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu'nda okuyorum. İstanbul Üniversitesi'nde de açıktan işletme okuyorum. İki üniversiteye devam ediyorum. Pandemi sürecinde online devam etti dersler. Cimnastik derslerini de online aldım. İkinci yıl da devam edecek süreç bu şekilde.

İşletmeyi neden tercih ettin?

Moda tasarımı ile de ilgileniyorum. İleride belki moda tasarımı üzerine bir şey yaparım diye işletme okuyorum. Beden eğitimi zaten çok rahat devam ediyor.

Hayatındaki tüm kararlar bilinçli alınmış kararlar mı?

Kesinlikle.

Annen ve baban da sporcuymuş. Onların branşları neydi?

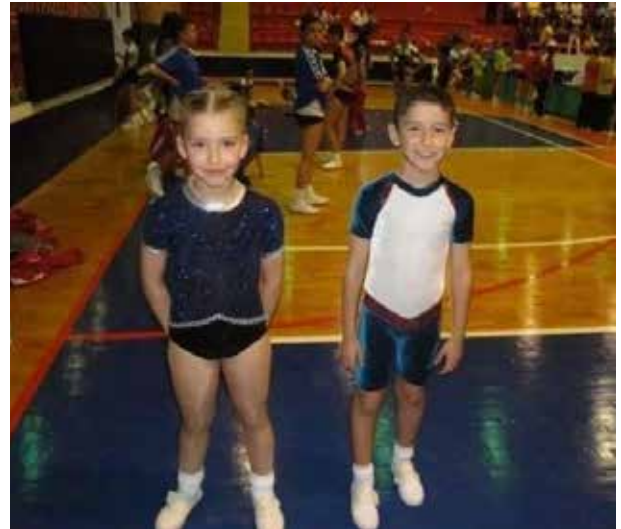
Babam eskiden futbolcuydu. Akhisar ve Yıldırım Spor 'da oynamış. Annem liselerarası tüm atletizm yarışlarında birinci geliyormuş. Basketbol ve voleybolla uğraşmış. Çok şanslıyım bu açıdan.

Akhisar Belediyesi'nin seni maddi ve manevi destekliğini söyledin. Normalde profesyonel sporcular hep bu sponsorluk işlerinde dertlidir. Nasıl oldu?

Sayın Cumhurbaşkanımızın bir görüşmesi oldu belediye başkanı ile. Ondan sonrasında aslında bu destekler oldu.

Ne zaman?

Dünya şampiyonu olduktan bir ay sonra oldu her şey. 2016'da Trabzon'da yapılan Gymnasiade'a hazırlanıyordum. Tam 15 Temmuz'un olduğu geceydi. Zor bir yarışmaydı. Antrenmandayken telefon geldi. Sayın "Cumhurbaşkanı sizinle konuşmak istiyor, medya sürecini başlatacağız" dediler. Sonra inanılmaz bir telefon trafiği başladı. Medya ajanlarından talepler başladı. Yarışma başladı. Elemelerden sonra bana mikrofonlar uzatmaya başladılar. Yönetmesi zordu. Antrenmandan çok bunları yönetmeye çalışıyorduk antrenörümle birlikte. Bir de 15 yaşındaydım o dönemde. Antrenman mı, ailem mi, bunlara mı odaklanayım bilemedim.

Ayşe Begüm ilk yarışmasına Manisa' da 8 yaşında katıldı

Okulunda tepkiler nasıldı? Özellikle lise ve ortaokulda? Bunları da yönetmesi zor oldu mu?

Ortaokul tamamen fiyaskoydu. Yarışlara gidip geldikçe bana farklı davranıyorlardı. Orada çok zorlandım. Liseye giderken zaten bu tarz başarılarım vardı. Lisede dünya şampiyonu oldum.

Aerobik cimnastik olimpik bir branş değil? Haya- linde olimpiyat şampiyonu olmak yok mu?

Artistik ve ritmik cimnastik olimpik branş. Evet aerobik değil. 2024 yılında aerobik branşın olimpik branş olması için çalışmalar yapılıyor. Umarım olur.

Olursa muhteşem olur, performansının da zirve yaptığı zaman...

Evet şanslıyım. Yüzde yüz netlik yok. Ama büyük bir ihtimalle olacağı söyleniyor. Artistik diye bir kriterimiz var. Hakemin inisiyatifinde. Bundan dolayı hakemlerin opsiyonuna kaldığı için Uluslararası Olimpiyat Komitesi buna karşı. Bunun değişmesi ile ilgili kural çalışması var.

Neden özellikle aerobik cimnastiği seçtin?

Tamamen antrenörümün yönlendirmesi ile oldu. Ben bale ile başladım. Akhisar'da baleyi bıraktıktan sonra yüzmeyle ilgilendim. Sonra artistik cimnastik kursu açıldı. Okullar arası bir turnuvaya katıldım. Ardından Manisa'da artistik cimnastik yaptığım antrenörüm ile tanıştım. Ailemle konuştum ve vücudumun buna çok yatkın olduğunu söyledi. Manisa'daki salona ilk girdiğimde aerobik cimnastiğin A'sını biliyordum.

CİMNASTİK YAPARKEN UÇUYORMUŞ GİBİ HİSSEDİYORUM

Diğerlerini yapıp olimpiyatlara gitmeyi istemez miydin?

Hayır. Ben çok esnek bir vücuda sahibim. Artistik istemezdim ve yapmazdım. Parkur cimnastiği zaten bilmiyordum. Artistik ve ritmiği severek yapabileceğimi sanmıyorum. Aerobik cimnastik beni ayrıca mutlu ediyor. Ruhuma en uygun branş. Yaparken çok mutlu oluyorum, adeta uçuyormuş gibi hissediyorum kendimi.

Sürekli gülüyorsun, bunun yaptığın sporla bir ilgisi var mı, hep böyle miydin?

İnanmazsınız belki ama ben bebekken de böyleydim. Kamera gördüğüm anda gülüyorum. Zaten bundan sonra yanıma bebeklik fotoğrafımı da getirmeyi düşünüyorum. Hep gülüyormuşum.

Pandemi antrenmanlarını, performansını etkiledi mi?

O dönem üç ay kapalı kaldım. 20 yaş altına kısıtlama getirildi. Markete bile gidemedim. O dönem biraz bunaldım. Psikolojik olarak beni kötü etkiledi. Bu dönemde de antrenman yapmayı bırakmadım. Online antrenman yaptık. İlerlemedim ama performansım da düşmedi. Tekrar antrenmanlar başladığında da yarışma dönemi gibi yoğun antrenman yaptık. Beklediğimiz performansla ulaştık yani yarışma performansında bir durumdayım.

Evde kalma sürecinde sıkılmadın mı?

O kadar çok dışarıya çıkmaya alışmışız ki evde kalınca herkes afalladı. Bunu kötü olarak düşünenler durumu kötü atlattı. Ben bardağın dolu yerinden bakmaya çalıştım. Sakatlıklar geçecek diye düşündüm. Annemle babamla vakit geçirdim. Hayatım boyunca ailemle üç ay vakit geçirmedim. Güzel bir dönemdi.

Ertelenen yarışmalar ne oldu? Sıradaki hedeflerin neler?

Yarışmalar ertelendi. En önemlisi dünya şampiyonası idi. Çift yıllarda dünya, tek yıllarda Avrupa

şampiyonası yapılıyor. Dünya şampiyonası seneye ertelendi. Türkiye’de ve uluslararası pek çok müsabaka seneye ertelendi. Önümüzdeki yıl Avrupa şampiyonasına şimdi bir de dünya şampiyonası eklendi. Dünya kupaları ve açık yarışlar da var tabii. Her yarış önemli ama en önemlisi dünya şampiyonası, 2021 Mayıs sonu yapılacak. Bu yarışma aynı zamanda, 2022 yılında yapılacak dünya oyunları seçmesi gibi olacak. Dünya oyunları, tüm branşların katıldığı, dünya şampiyonasında ilk 8’e giren sporcuların katıldığı bir yarışmadır. Türkiye’de bu olimpiyat ayarında kabul ediliyor.

Türkiye’de senin gibi kaç sporcu var?

Bu yıl 18 yaşından büyük 20 sporcu var. Ama milli sporcu 6-7 kişi diyebiliriz.

Profesyonel bir sporcu için sponsorluk çok önemli. Senin için sponsor yeterli mi? Başka herhangi bir desteğe ihtiyacın var mı?

Red Bull ile 2017 başında tanıştık. 2016 Dünya Şampiyonluğu’nun ardından kendi talepleri sonrasında sponsorluk başladı. Şu ana kadar kesintisiz devam ediyor ve bundan çok memnunum. Red Bull’daki herkesi rahat rahat arayıp konuşabiliyorum. Sporcuya yaklaşımları çok güzel. Sporcuyla çok önemsiyorlar ve onun gelişmesi için çok çaba harcıyorlar. Bu beni çok mutlu ediyor. Bu sürecin ileriki yıllarda da devam edeceğine inanıyorum. Dünya üzerinde 800’e yakın Red Bull sporcusu var. Hepsisi de elite sporcu. Bunun da farkında olunca zaten gerçekten size bir şey kattığını hissediyorsunuz. Hatta sponsorum bana sponsor bulmak için bile uğraşiyor.

Yurt dışına gönderildiğinde maddi destek oluyor mu?

Onu zaten Cimnastik Federasyonu karşılıyor. Ancak Red Bull’a ben desem ki “Yurt dışında kamp yapmak istiyorum” benim tüm ihtiyaçlarımı karşılıyorlar.

Sosyal medyayı nasıl kontrol ediyorsun? Epey bir takipçin var...

Sosyal medyayı çok iyi kullandığımı düşünmüyorum. Özellikle şu dönemde iyi kullanmam lazım. Bunun için adımlar atıyorum. Neye ne kadar vakit ayırmak gerekiyor plan yapmak lazım. Bir saat ayırmam gereken şeye 30 dakika ayırmıyorum. İşim yarım kalsın istemiyorum. Aslında planlı olunca her şeye yetiştirebilirim.

Bir günün nasıl geçiyor? Antrenmanlar kaç saat sürüyor? Biraz bundan da bahsedebilir misin?

Antrenman programımdan bahsedeyim. Salı ve perşembeleri antrenman yok ama yine koşuya çıkıyorum ya da ip atlıyorum evde. Belimde sakatlık var, evde bazı egzersizleri yapıyorum. Erken saatlerde uyanıyorum. Sabah koşuya çıkıyorum ya da ters antrenman yapıyorum evde. Akabinde kahvaltı. Sosyal medyaya biraz vakit ayırıyorum. Kitap okuyorum. Kitap okuyunca çok rahatlıyorum. Antrenmana gideceksem ufak bir rehabilite sürecim var onu yapıyorum. Antrenmanlar 6-9 saat arası değişiyor. Akşam antrenmanları ise 3-4 saat sürüyor. Akşam eve geliyorum duş, dinlenme ve uyku.

Annen baban senin için ne diyor, ne hissediyor?

Annem beni öve öve bitiremiyor. Överken koltukları

kabarıyor. Ben bu konularda biraz mütevazı olmaya çalışıyorum. Çok gurur duyuyorlar benimle. Çalışmamdan, performansımın... Yoğun olduğumu görüyorlar. Çok destek oluyorlar bana. Onların bu desteğini boşa çıkarmamaya çalışıyorum.

Çok yoğun musun? Sürekli kamplar, yarışlar oluyor mu?

Kamplar genelde altı ayda ya da üç ayda bir oluyor. Milli takım kampları aralık ayında oluyor ve yoğun geçiyor. Yarışma sezonlarında haftada iki defa başka ülkelere seyahat edip yarıştığımı biliyorum. Yarışma dönemleri çok zor geçiyor. Adapte olmak, yarışmak, seyahat etmek zor. Sonra dönünce tekrar antren-

manlara başla... Kasım-Temmuz arası yoğun geçiyor. Sonra off sezona giriyoruz. Yarışmalar bitiyor ve biraz rahatlıyoruz.

Hayatında hiç bir sorun yok gibi duruyor. Öyle mi gerçekten?

Tabii ki her insanın hayatında sıkıntılar oluyor. Olabildiğince olumlu bakmaya çalışıyorum, hayata karşı pozitif bakıyorum, o da bana pozitif bakıyor diye düşünüyorum.

Antrenman esnasında sakatlanmaktan tutun motivasyonu düşürecek çok şey ile karşılaşabiliyorsunuz. Sakatlık çok zor, bunun psikolojisini yönetmek daha da zor. Neyse ki Türkiye'nin en iyi spor psikoloğu Berceste Şeber ile çalışıyorum.

Ayşe Begüm ve Serkan Ocak, Zoom' da

KISA KISA

Gençlere tavsiyeler

Öncelikle cimnastik çok eğlenceli. Aynı zamanda zor ve devamlılık gerektiriyor. Gençlere tavsiyem şu: Çok uzun ve engebeli bir yola giriş yapmak üzeresiniz. Hangi zorluklarla karşılaşsanız karşılaştığınız asla pes etmeyin. Azimle çalışmalarınıza devam edin. Bu uzun yolda mutlaka başarıya ulaşacaksınız. Ailelere ve antrenörlere çok iş düşüyor, onların desteği olmadan hiçbir sporcu yüzde yüz performans sergileyemez.

Spor hayatı sonrası

Cimnastiği çok seviyorum. Sporculuk kariyerim bittikten sonra da branştan ayrılmayı düşünmüyorum. Hep sporun içinde olacağım ve sporcuları destekleyeceğim.

Sakatlık sayısı

Tam olarak bilmiyorum. Ama vücudumda sakatlanan uzuvlarımın sakatlanmayanlardan fazla olduğunu biliyorum. En uzun sakatlığı belimde ve ayak bileklerimde yaşadım.

Türk bayrağını temsil etmek

Türk bayrağını taşıyan formalar, mayolar giymek ve ülkemizi temsil etmek çok gurur verici. Yarışmalarda da bayrağımızı göndere çektiirmek ve İstiklal Marşı'nı söyletirmek için çok ama çok çalışıyorum.

Başarının sırrı

Çok çalışmak ve etrafındaki gürültülere aldırış etmemek.

Bir Mola Ver...

SÜRPRİZLERLE DOLU FORMULA 1 HEYECANI

Formula 1 yarışları 9 yıllık aranın ardından Intercity İstanbul Park ev sahipliğiyle Türkiye'ye geri dönüyor.

Dünya genelinde adını duyurmuş, ülkemizde de bir dönem adından sıkça bahsettirmiş F1 yani Formula 1, 1920' ler ve 30'lar döneminde Avrupa Grand Prix motor yarışlarında ortaya çıkmış, açık tekerlekli otomobil yarışlarının en yüksek seviyesini oluşturan yarışlar dizisidir.

Dünya üzerinde en çok seyirci toplayan spor olarak bilinen Formula 1 Dünya Şampiyonası ilk olarak 1950 yılında İngiltere'nin Silverstone pistinde gerçekleştirildi. Formula 1 tarihinin gelmiş geçmiş en çok yarış kazanan pilotu ise Michael Schumacher oldu.

Grand Prix ile hayatımıza giren Formula 1 yarışları hız kesmeden dünya çapında turnuvalar düzenlemeye devam ediyor. 12-13 Eylül tarihlerinde İtalya' da bulunan ve bu yıl ilk kez devralınmış olan Mugello pistinde 1000. yarış ile beraber Ferrari' nin ilk kez "koyu kırmızı" renk düzeniyle Toskana Grand Prix'i gerçekleştirildi. Yakın zamanda gerçekleştirilen bu yarışı İngiltereli pilot Lewis Hamilton 6 yıl üst üste 6. kez dünya şampiyonu olarak Michael Schumacher' in rekoruna bir adım daha yaklaşılarak Mercedes-AMG'yi şampiyonluğa yükseltti.

MAKİNE ÖĞRENİMİ VE F1

Formula 1 yarışları denilince akla gelen ilk soru en hızlı pilotun kim olduğudur. 1950' den bu yana dönem dönem hep en iyiler tarihe yazılmıştır. Fakat tüm zamanların "En hızlı sürücüsü kim" sorusu akıllarda merak uyandırıyor. Amazon Web Servisleri günümüz teknolojisinin en yararlı çalışmalarından biri olan makine öğrenimini bir yanıt verme metodu olarak kullanarak 65 yılı aşkın kaydedilen yarış verileriyle derin öğrenme modelleri geliştirip harmanlanmış verileri kullanarak tek bir turda en hızlı sürücüyü bulma metodunu geliştirmişlerdir.¹ "En hızlı sürücü" algoritmasını geliştirmeleri tam 1 yıl sürdü. En iyi pilotu bulmak için yapılan araştırmanın sonucunda elde edilen yarış verileri; yarış tahminleri yapmak, kritik yarış istatistiklerini çıkarmada ve yeni verilere ulaşmada, takımlar ve sürücüler tarafından anlık kararları ve stratejileri de incelemeye çok yararlı olmuştur. Makine öğrenmesi sayesinde verileri kullanarak araçların, pilotların ve takımların beklenen hareketlerinin istatistikleri de çıkarılmış ve hata payı en aza indirilmiştir.² Bu sayede benzersiz doğruluk ve hız elde etmede Formula 1 devrelerinin her dönüşü ve performansı en doğru şekilde hesaplanmıştır. Bu proje sayesinde sürücülerin performansları dijital ortamda hayranlarıyla paylaşılmış ve taraftar deneyimleri de incelenmiştir. Yapılan bu araştırmalar sonucunda, en hızlı pilotun 65 pole pozisyonu kazanarak Ayrton Senna olduğu verilerine ulaşıldı.³ Ardından günümüzün en hızlı pilotu olan Michael Schumacher ve sonrasında Lewis Hamilton

Bir Mola Ver...

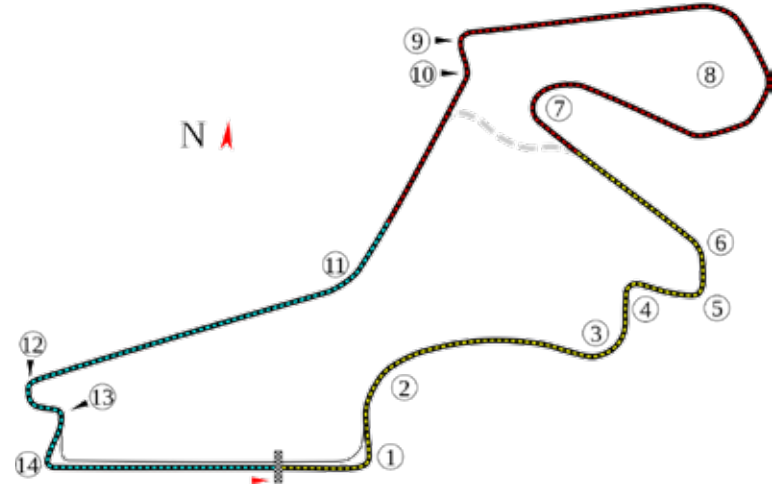

gelmektedir. Tüm bu araştırmacılar, üst düzey teknoloji ve makine öğrenimi sayesinde 230 MPH'ye ulaşan hızlara, 2 saniyenin altında pit stop yapan ve 5G'lik bir kuvvetle virajlarda uçan pilotların analizi yapılırken, Formula 1 yarışlarını daha üstün bir seviyeye taşıyarak hayran kitlesini de büyütmüştür.⁴

TÜRKİYE'Yİ HEYECAN DOLU BİR YARIŞ BEKLİYOR

INTERCITY ISTANBUL PARK

İstanbul Grand Prix yarışlarına en başından beri ev sahipliği yapan İstanbul Park, 2003 yılında temelleri ilk Tuzla'da atılarak Formula 1 Türkiye oluşumuna katkı sağlamış ve motor sporları organizasyonlarının en üst seviyede gerçekleştirilmesi için tasarlanmıştır. Tam 2.215.000 m²'lik alana yayılan bir tesis olan İstanbul Park'ın işletme hakkını 2012 yılında Intercity satın almıştır. Alman mühendis Hermann Tilke tarafından tasarlanan pist 5.338 km uzunluğunda, 14.5 - 21.0 metre genişliğinde ve saat yönünün tersine yarışılacak şekildedir. Pistte sağ 6, sol 8 olmak üzere toplam 14 adet viraj vardır.⁵ İstanbul Park'ta düzenlenen ilk F1 yarışı 2005 yılında yaklaşık 160.000 seyirciyle izlenmiş ve Türkiye'de düzenlenen en yüksek seyircili spor organizasyonu olarak tarihe geçmiştir. 2005-2011 arası üst üste 7 yarışın ardından Türkiye Grand Prix sahadan çekilmiştir. 2006-2008 yılları arası 3 kez üst üste kazanarak İstanbul Park'ın en hızlısı Brezilyalı pilot Felipe Massa olmuş ve adına yarıştığı Ferrari'yi İstanbul Park'ta üst sıralara taşımıştır. İstanbul Park F1 dışındaki motor sporları organizasyonlarına ve birçok farklı yarış serisine de ev sahipliği yapmaktadır. Bu pisti en önemli kılan özelliklerinden birisi efsane 8. virajdır. Hermann Tilke çok zor olan bu virajı tasarladığı başka pistlerde de kullanmıştır.

SÜRPRİZLERLE DOLU YARIŞ

Formula 1 Grand Prix 2020 Türkiye'yi diğer yarışlardan ayıran en önemli unsurlardan birisi, bu sene 9 yıl aradan sonra çok sayıda yeni pilotun İstanbul Park'ta F1 yarışına çıkacak olmasıdır. Bu yarış özel ve sürprizlerle dolu kılan birçok sebep var diyebiliriz. Formula 1 uzun süren bu özlemin ardından sevenlerini büyük beklentiler içinde karşılayarak Türkiye'ye geri dönecek. Fakat yarış heyecanlı, bir o kadar da belirsiz kılacak faktörler yok diyemeyiz. 13-15 Kasım'20 tarihleri arasında gerçekleşecek olan yarışlarda, içinde bulunduğumuz zorlu pandemi sürecinden dolayı seyirci olup olmayacağı hâlâ belli değil. Hava durumu pek çok sporu etkilese de riskleri açısından en çok tesir ettiği sportlardan birisi Formula 1'dir. 13-15 Kasım tarihlerinde tahminler hava durumunu parçalı bulutlu gösterse de yarışçıları ne gibi zorluklarla karşılaşacağını henüz kimse tahmin edemiyor. Grand Prix 2020 Türkiye'yi özel kılan bir diğer faktör ise bu yıl ilk defa yarışacak, dolayısıyla efsane 8. virajı ilk defa deneyecek birçok pilotun olması.

Türkiye'de yapılmış geçmiş Formula 1 yarışlarında yer almış isimler ve 2020 Türkiye Grand Prix'te

tekrar yarışacak pilotlardan belli başlıları; Ferrari için Sebastian Vettel, Renault için Daniel Ricciardo, Mercedes için Lewis Hamilton, Racing Point BWT Mercedes için Sergio Perez'dir.

8. virajı daha önce test etmiş pilotların yanında yeni yarışacak pilotlar da olacağı için bu yılki İstanbul yarışının sürprizlerle dolu olması bekleniliyor.⁶

GRAND PRIX TÜRKİYE

Bugüne kadar Türkiye tarihinin en çok seyircili spor organizasyonu olmasıyla tanınan Formula 1 motor sporları, ilk defa 2005 yılında Türkiye'nin ve sporseverlerin gündemine oturdu. Hızla hayatımıza giren ve her açıdan çok talep gören F1 dünyası ne yazık ki ülkemizde sadece belli bir dönem kalabilmişti. 2005'den 2011'e kadar art arda 12 yarış düzenlenmiş fakat 2012 yılında ihalesi imzalanmış olmasına rağmen belli sebeplerden dolayı Türkiye'ye ve dolayısıyla tüm hayranlarına veda etmişti. Yeni alınan karara göre Formula 1 yarışları 9 yıllık aranın ardından Intercity İstanbul Park ev sahipliğiyle Türkiye'ye geri dönüyor. 220.000 seyirci kapasiteli pist bu yıl pandemi sebebiyle alınan güvenlik önlemlerinden dolayı

Bir Mola Ver...

sosyal mesafeli kurallar çerçevesinde 100.000 kişi sayısı ile sınırlandırılacak. Yönetim Kurulu Başkanı Vural Ak kurul kararıyla bu yıl gerçekleştirilecek 2020 Grand Prix'te Intercity'nin 30. yılına özel bilet fiyatlarının günlük 30 TL olarak belirlendiğini açıkladı.⁷ Geçmiş yıllarda ülkemizde birçok yarış yapılmış ve birçok kazananı olmuştur. Bu şampiyonalarından birisi de 2006 yılında Renault'la yarışan İspanyol pilot Fernando Alonso'du. Fernando Alonso geçen sene emekli olarak 2020 yarışlarında yer almayacağını belirtmişti fakat daha sonra 2021 yılında tekrar Grand Prix'te yarışacak şekilde Renault'la anlaşma yapmıştır. Daha önce Türkiye Grand Prix ile İstanbul Park'ta yarışıp şampiyon olan fakat Türkiye'nin Formula 1 dünyasına dönmeye rağmen Alonso'yu görememek hepimizi çok üzdü. Grand Prix 2020 Türkiye hazırlıkları tüm heyecanı ile hız kesmeden devam ediyor. Bu yıl 13-15 Kasım'da yapılacak uzun aranın ardından hasret giderebileceğimiz sürprizlerle dolu yarış bizleri bekliyor.

DÜNYA' NIN EN HIZLILARI

Daha önce bahsettiğimiz üzere F1 Motorsport ve Amazon Web ekibi gelmiş geçmiş en iyi pilotları belirlemek için makine öğrenimi yöntemini kullanarak kapsamlı bir araştırma yapmışlardı. Bu araştırma-

nın sonucu ilk 10'u şu şekilde sıralamışlardır. İstatistiklere göre Alman pilot Michael Schumacher 1994-1995 ve 2000 ve 2004 sezonları arası tüm yarışlarda toplamda 7 kez F1 Dünya Şampiyonu olmuştur. Toplamda 308 yarışta 91 galibiyet elde ederek aynı zamanda F1 tarihinde en çok yarış kazananlar listesinde de 1. sıradadır. Schumacher emekli olduktan çok kısa süre sonra yaşadığı talihsiz kayak kazasından beri komadadır.

2. sırada Brezilyalı eski pilot Ayrton Senna kariyerinde 1988-90 ve 91 yıllarında 3 kez genel klasman şampiyonu olarak 164 yarışın 41'ini 1. olarak tamamlamıştır. Efsane pilot ne yazık ki 1994 San Marino Grand Prix'inde hayatını kaybetmiştir.

3. sırada ilk F1 pilotlarından biri olan Arjantinli Juan Manuel Fangio bulunmaktadır. 1951-54-55-56 ve 57 yıllarında 5 kez şampiyon olarak F1 tarihinin en çok yarış kazanan 11. Pilotu olarak ve Arjantin Grand Prix'sini kazanan tek Arjantinli pilot olma unvanına da sahiptir.

4. sırada 4 kez dünya şampiyonu olmuş Alain Prost bulunmaktadır. Toplamda 202 F1 yarışında yer alıp 51 podyum 1. liği vardır ve F1 tarihinin en çok yarış kazanan 2. ismidir.

5. sırayı 33 yaşındaki Alman pilot Sebastian Vettel, 2010-2013 yıllarında üst üste 4 sezon F1 sürücüler genel klasman şampiyonu olmayı başararak almıştır. 23 yaşında 2010 sezonunda şampiyon olarak Dünyanın En Genç F1 Şampiyonu unvanını Lewis Hamilton'un elinden almıştır.

6. sırada sadece 8 sezon F1 dünyasında yer almış "Uçan İskoç" lakabıyla tanınan İngiliz pilot Jackie Stewart bulunmaktadır.

Listede 7. sırada bir tarihe imza atarak iki büyük takım olan Ferrari ve McLaren' i ile şampiyon olan Avustralyalı pilot Niki Lauda bulunmaktadır.

8. sırayı günümüzde en çok duyduğumuz isimlerden biri olan ve Mercedes AMG Petronas takımı adına yarışan İngiliz pilot Lewis Hamilton almaktadır. 2008' de kazandığı şampiyonluğun ardından en genç şampiyon ünvanını Fernando Alonso'nun elinden alan Lewis Hamilton, aynı zamanda F1 takımıyla sözleşme imzalayan en genç pilot olmasıyla da biliniyor. Kendisinin son yarışlarda aldığı galibiyetlerle beraber 90. kez birinci gelerek Dünyanın en hızlı pilotu Michael Schumacher'i geçmesine çok az kaldı.

9. sırada ülkemizde de daha önce şampiyon olmuş 2001 yılından beri F1' de yer alan İspanyol pilot Fernando Alonso bulunmaktadır.

Ve son olarak 10 sırada "Uçan Finli" lakabıyla tanınan Finlandiyalı sporcu Mika Hakkinen bulunmaktadır.

İlk 10 yarışçı bu şekildedir ve içlerinden bazıları bizleri bekleyen Grand Prix 2020 Türkiye yarışlarında yer alacaktır.⁸

Zeynep Sude ŞENER

Sabancı Üniversitesi

Endüstri Mühendisliği Bölümü

¹ <https://www.formula1.com/en/latest/article.hamilton-schumacher-senna-machine-learning-reveals-the-fastest-f1-driver-of-3DwwPLW4glCmlunjiH1Cz.html>

² <https://corp.formula1.com/partners/aws/>

³ <https://aws.amazon.com/f1>

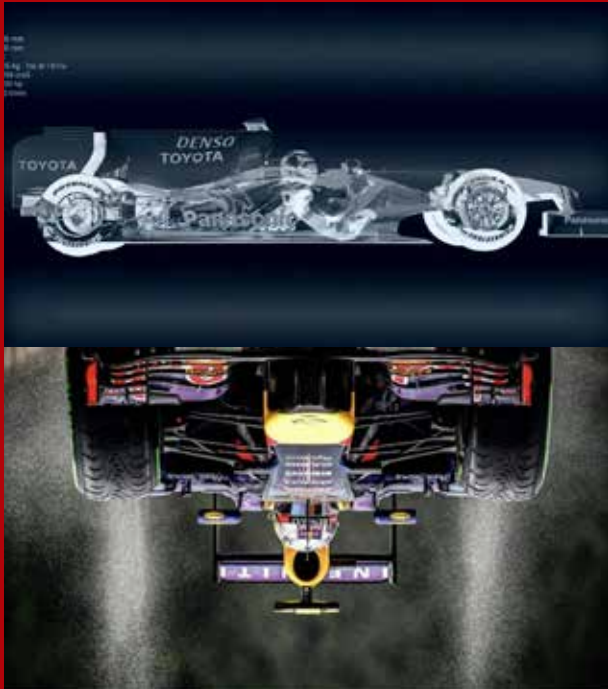
⁴ <https://aws.amazon.com/f1>

⁵ <https://intercitypark.com>

⁶ <https://www.formula1.com/en/results.html/2020/drivers.html>

⁷ <https://tr.motorsport.com/f1/news/resmi-turkiye-gp-seyircili-yapilacak/4866603>

⁸ <https://oto.net/otomag/tarih-in-en-iyi-10-f1-pilotu-7008>

HİÇ DUYMADIKLARINIZ

1. Bir F1 pilotu bir yarışta ortalama 4 kg kilo kaybediyor. Bu durumun sebebi araç içindeki sıcaklığın çok yüksek olması ve sürekli hareket halinde olmalarından kaynaklanır.
2. Bir F1 aracı yüksek hızda baş aşağı hareket edecek şekilde kendisini yere yapıştıran bir kuvvet oluşturabilir.
3. 1999 yılında alınan bir karar ile Formula 1 araçlarının içerisine, kazalarda yapılan hata sebeplerinin incelenmesi amacıyla "Kara Kutu" kaza kayıt cihazları konulmuştur. Bu sayede bir sonraki yarışlarda ölçülen veriler göz önünde bulundurularak önlem alınmasına yardımcı olmuştur.
4. 2011-2016 yılları arasında Formula 1 lastikleri sadece İzmit'teki Pirelli fabrikasında üretilip dünyaya dağıtılıyordu.
5. Formula 1 araçları 0'dan 100' e 4 saniye içerisinde hızlanıp yavaşlayacak şekilde tasarlanmıştır.
6. Bir Formula 1 pilotu düşünülenden aksine araç içinde sırtı koltuğa gelecek şekilde neredeyse yatar bir pozisyonda yer alır. Bu oturma pozisyonu ona hem sürüş kolaylığı sağlar hem de olası bir kazada en az zararı alıp yarışçının hayatta kalmasına neden olur.

Bir Mola Ver...

Erimtan

ARKEOLOJİ VE SANAT
MÜZESİ

Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi; mühendis, koleksiyoner ve sanatsever Yüksel Erimtan'ın yıllar içinde biriktirdiği arkeolojik eserlerin bir koleksiyon haline gelişi ile ortaya çıkmıştır. Yüksel Erimtan, Anadolu kültürel mirasının yurt dışına kaçırılmaması ve yurt içinde özel koleksiyonlarda bulunan eserlerin kamuya açılması düşüncesiyle, 1996 yılında Kültür Varlıkları Koleksiyoncular Derneği'ni kurmuştur. Benzer düşüncelerle, kültür ve sanat bilincinin gelişmesi ve Anadolu kültür varlıklarının ülke içinde ve dışında tanıtılmasına katkı sağlamak amacıyla, 2009 yılında Yüksel Erimtan Kültür ve Sanat Vakfı kurulmuştur. 2015 yılı itibariyle, Vakıf çatısı altında açılmış olan Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi, Ankara kültür ve sanat hayatına kazandırılmış çok yönlü bir merkezdir.

Bir Mola Ver...

Urartu Kemerı

MÜZEDE GÖRÜLÜP KEŞFEDİLECEK ÇOK ŞEY VAR

KOLEKSİYON HAKKINDA

Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi koleksiyonu, neredeyse tümü Anadolu kökenli, yaklaşık iki bin taşınır eserden oluşan özel bir arkeoloji koleksiyonudur. Koleksiyon, Yüksel Erimtan'ın 1960'lı yılların başında Tarsus yakınlarında çalışırken, yerel dostlarının teşvikiyle Roma yüzük taşları almasıyla başlamış, sonraları yetkin arkeologların tavsiyelerinden faydalanılarak genişletilmiştir. Koleksiyonun müzeye dönüştürülmesi düşüncesi, yıllar boyu biriktirilen bu özel eserlerin çağdaş müzecilik anlatısı benimsenerek kamuya açılması ve izleyiciyle paylaşılması amacıyla ortaya çıkmıştır. Böylece, 2015 yılının ilk çeyreği itibarıyla, Ankara'nın en eski yerleşim yerlerinden olan Kale Meydanı'ndaki üç eski Ankara evi, tarihi ve mimari değerleri korunarak bugünkü müze binasına dönüştürülmüş ve bu özel arkeoloji koleksiyonuna ev sahipliği yapmaya başlamıştır.

MÖ 3. binden Bizans Dönemi'ne kadar uzanan bir zaman dilimini kapsayan müze koleksiyonu; Hitit, Urartu, Asur, Akhemenid, Bizans ve İlhanlı gibi farklı uygarlıklara ve dönemlere ait eserleri barındırmaktadır. Bu eserler arasında bezemeli çanak çömlekler, süs iğneleri, kemerler, takılar, çivi yazılı tabletler, adak kapları, kandiller ve kâseler yer almaktadır.

Koleksiyonun çoğunluğunu oluşturan eserler ise Geç Helenistik ve Roma Dönemi'ne ait buluntular; kâseler, sürahiler, bardaklar, ölçü kapları, yüzükler, cam kaplar, parfüm şişeleri, üzerine mühür kazınmış yüzük taşları, cımbızlar, altın taçlar, striglisler, takılar, aynalar, cam karıştırma çubukları ile altın, gümüş ve bronz sikkelerdir. Müze koleksiyonundaki eserler, Anadolu coğrafyasının kültürel mirasını vurgulamanın yanı sıra belirli bir olay örgüsü ile bir araya getirilmiş, böylece izleyiciye alışlagelmiş sergileme yöntemlerinden farklı şekillerde sunulmuş, hem eserlerin görsel değerlerinin öne çıkarılması hem de izleyicilerin eserleri güncel yaşam unsurlarıyla ilişkilendirmeleri amaçlanmıştır.

MÜZEDE ÖNE ÇIKANLAR

RİTON (RYTHON): Törenlerde kullanılan içki kabıdır. Hayvan boynuzundan içki içme geleneğinden doğmuştur. Hititçe yazılı metinlerde ritonların; altın, gümüş, bronz, pişmiş toprak, ağaç ve taştan üretildikleri geçmektedir. Sergilenen örnek; Akhemenid Pers Dönemi'ne ait, dağ keçisi formlu bronz bir ritondur.

URARTU KEMERİ: Üzerlerine çeşitli sahne ve desenlerin ince bir işçilikle işlendiği bronz kemerler, Urartu mezarlarında bulunan en muhteşem hediyeler arasındadır. Sergilenen örnekte ziyafet ve eğlence sahnesi yer almaktadır. Kemer üzerindeki figür ve motifler kemerin üzerinde asılı bulunan ahşap üzerine dijital baskı olarak resmedilmiştir.

Riton

Tabletler

Yüzük Taşları

TABLETLER: Müze koleksiyonunda bulunan on adet tablet Eski-Yeni Asur ve Hitit Dönemleri'ne tarihlenmektedir. Çevirisi yapılan Yeni Asur Dönemi'ne (MÖ 669) ait tablet, köle satışı ile ilgilidir. Ayrıca, ilk kez bu Yeni Asur tabletinde "Mar-qa-si-a" olarak Maraş şehrinin ismi geçmektedir.

YÜZÜK TAŞLARI: Müzenin kurucusu Yüksel Erimtan, arkeolojik eser koleksiyonunu oluşturmaya 1960'ların başında bu yüzük taşları ile başlamıştır. Eski Yunan ve Roma'da mühür yüzükler günümüzdeki imzanın yerine geçmektedir. Yarı değerli taşların üzerine işlenen desenler ve mitolojik sahneler, yapıldığı döneme ait sembolleri günümüze taşımaktadır.

CAMIN KISA TARİHİ: Koleksiyonda yer alan cam sürahi ve objeler Roma Dönemi eserleridir.

SİKKELER: Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen Valentinianus Hanedanlığı'ndan dört ayrı imparatora (I. Valentinianus, Valens, Gratian, II: Valentinianus) ait 21 adet sikke, Kırıkkale Kapulukaya Barajı'nın inşaatı sırasında, sikke koleksiyonunun yanında sergilenen testinin içinde bulunmuştur.

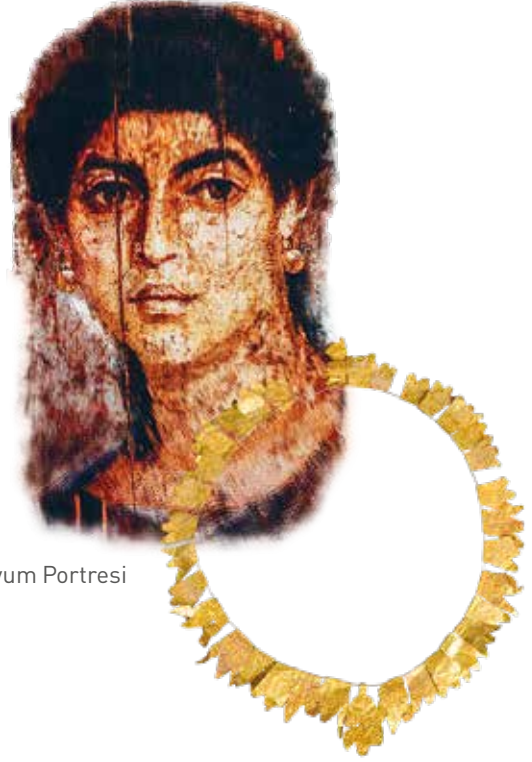
Valentinian II'nin altın solidus sikkesi MS 375 – 392

Bir Mola Ver...

TRICLINIUM ALANI: Eski Roma kültüründe, akşam yemeği önemli bir yere sahipti. Mutfak çalışanları, misafirlerin statüleri ve sayılarına göre, sade ya da gösterişli yemekler hazırlardı. Romalılar, yemekleri "Triclinium" denen yemek odasında U şeklinde yerleştirilen üç divana uzanarak yerlerdi. Yemekte oturma düzeni sosyal statüye göre belirlenirdi. Yemek sonrasında eğlenceler düzenlenir, sohbet edilirdi. Müzenin ana duvarında yer alan İtalya'nın Pompei şehriden bir fresk (Pompei, İffetli Âşıklar Evi, MS 35-45) baskısı bu sahnelerden birini göstermektedir. Duvarın üç yerinde kullanılan dijital ekranlarda, freskin orijinalinde yer alan objelerin, müzedeki eserlerin formlarına dönüşümünü izleyebilmek mümkündür.

FAYYUM PORTRERİ VE SES ŞEMSIYELERİ: Mumya portreleri, eski çağ insanlarını gerçek olarak gösteren dünyadaki en eski görsellerdir. Yüzü cepheden tüm olarak gösteren bu portre geleneği, zengin ve üst sınıf Romalılar gibi görünmeye çalışan, öte yandan eski Mısır adetlerine göre mumyalanıp gömülen kişileri temsil eder. Bu bölümdeki portre baskıların üzerlerinde o döneme ait mektuplardan örnekler yer almaktadır. Bu örneklerden bir tanesi ses şemsiyesinin altında durulduğunda sesli olarak dinlenebilmektedir.

KİŞİSEL BAKIM: Romalılar sağlıklı görünümeleri ve uzun yaşamanın kişisel temizlik anlayışıyla ilgili olduğunu varsaymışlar, hamam kültürünü benimseyerek günlük etkinliklerinin içine almışlar-

Fayyum Portresi

dır. Romalıların günlük hayatında önemli yer tutan hamamlar sadece temizlik için değil sosyal kulüp, halk kütüphanesi, konferans salonu ve hatta sanat galerisi olarak hizmet veren mekânlardı. Sergilenen strigilisler hamamlarda kişisel temizliği sağlamak için çoğunlukla sporcuların kullandığı ve vücut üzerindeki yağ, kum ve terin meydana getirdiği kir tabakasını temizlemeye yarayan kavisli kazıma aletidir.

Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi açıldığı günden beri sosyal sorumluluk bilinciyle dezavantajlı bölgelerdeki öğrencileri ücretsiz olarak müze eğitimi ile buluşturuyor.

ASKIDA MÜZE EĞİTİMİ VAR: Bu proje müzeye gelme imkânı olmayan köy okullarından çocukları müze eğitimi ile buluşturan bir sosyal sorumluluk projesidir. Dilerseniz siz de bu projeye bireysel ya da kurumsal olarak destek olabilirsiniz.

MÜZE EĞİTİMİ NEDİR?

Müze de sergilenen eserler ile ziyaretçiler arasında bağ kurmak, müze ortamından eğitim amacıyla faydalanmak, müze aracılığı ile toplumu aydınlatmak ve topluma 'akılcı eğlence' olanakları sunmak için müzelerde, müze uzmanları tarafından çocuk, genç ve yetişkinlere yönelik yapılan eğitimlerdir.

Askıda Müze Eğitimi Var!

ERİMTAN MÜZESİ'NDE MÜZE EĞİTİMİ NASIL YAPILIR?

4-14 yaş arasındaki öğrenciler okul gruplarıyla, müze eğitimcileri eşliğinde müzeyi gezerler. Gördükleri eserlerin hikâyelerini dinledikten sonra eğitim atölyesinde kendi sanat eserlerini üretip, ürettikleri eserleri günün hatırası olarak yanlarında görürler.

Bir Mola Ver...

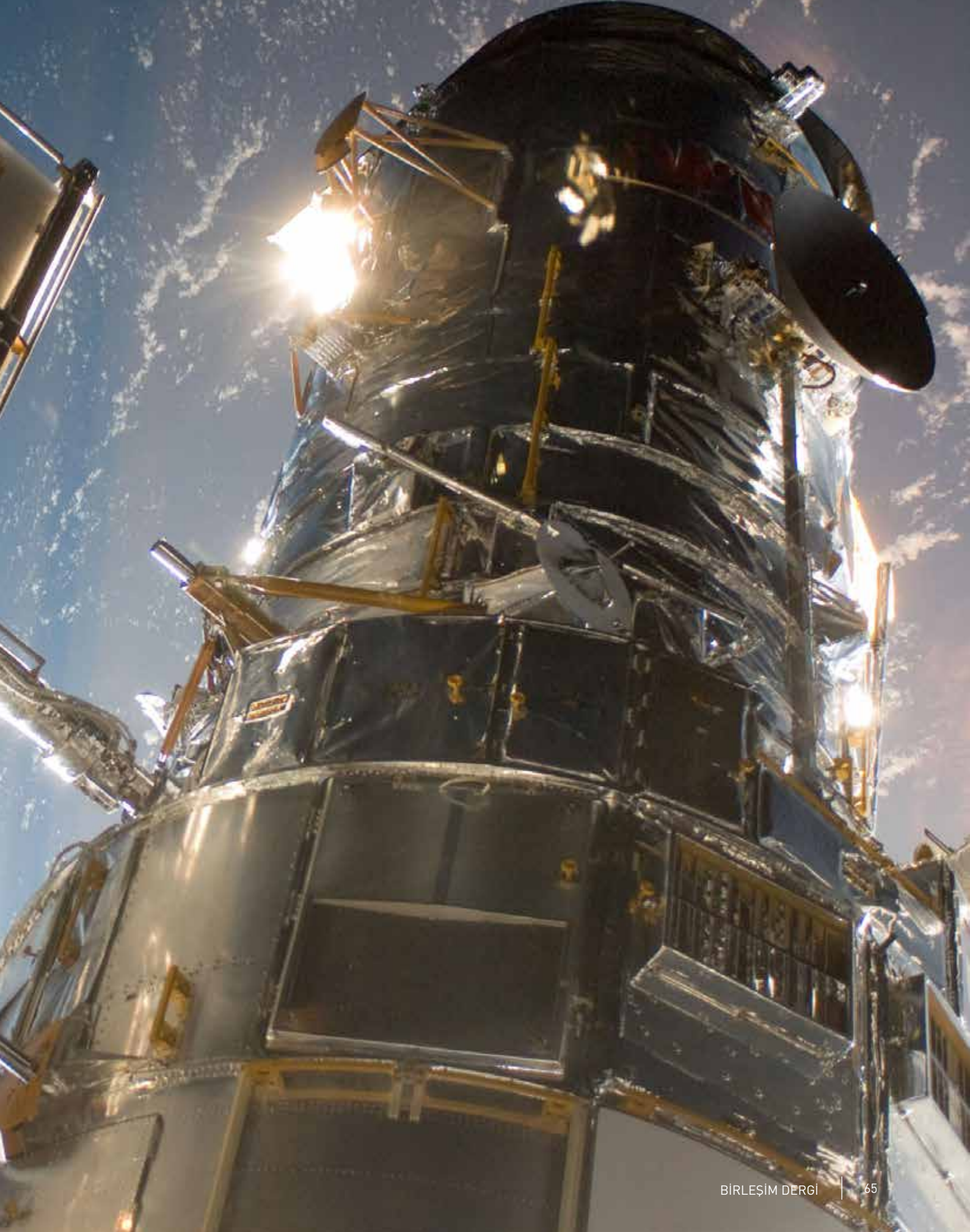

HUBBLE UZAY TELESKOBU 30 YILI GERİDE BIRAKTI

Çığır açan gökbilimci Edwin Hubble'ın onuruna adını alan Hubble Uzay Teleskobu, 1990 yılında Discovery uzay mekiği tarafından fırlatılıp konuşlandırılmasından bu yana astronomide devrim yaratan bir gözlemevi oldu. Bu yıl Dünya ve uzay bilimi adına sayısız keşfe olanak sağlayan Hubble Uzay Teleskobu'nun 30. yaşı kutlanıyor.

Yazı: Gökçe ALAÇLI

Bir Mola Ver...

Bir Mola Ver...

Kosmik resif

Discovery' nin 24 Nisan 1990'da fırlattığı Hubble, Dünya yüzeyinin yaklaşık 340 mil (547 km) üzerinde bulunuyor ve burada günde yaklaşık 95 dakikada bir 15 yörünge tamamlıyor. Uydu saniyede yaklaşık beş mil (8 km) hızla hareket eder ve Amerika Birleşik Devletleri'ni yaklaşık 10 dakikada geçecek kadar hızlıdır. Hubble'ın sahip olduğu çözünürlük, insan gözünden yaklaşık 1.000 kat daha iyidir. Mesela, New York City ile Tokyo arasındaki mesafeden yaklaşık 3 metre uzakta bulunan iki ateşböceğini net bir şekilde görecektir.

Hubble, yağmur bulutlarının, ışık kirliliğinin ve atmosferik bozulmaların çok üzerinde, evreni kristal netliğinde bir görüşe sahiptir. Bilim insanları Hubble'ı, şimdiye kadar görülen en uzak yıldız ve galaksilerden bazılarının yanı sıra güneş sistemimizdeki gezegenleri gözlemlemek için kullandı. Teleskopların algılayabilecekleri belirli bir ışık aralığı vardır. Hubble'ın etki alanı ise ultraviyole (görebildiğimiz) ve yakın kızılötesine kadar uzanır. Bu aralık, Hubble'ın dünyanın dört bir yanındaki insanlara ilham veren ve evren anlayışını değiştiren yıldızların, galaksilerin ve diğer astronomik nesnelerin çarpıcı görüntülerini bizlere sunmasına olanak sağlar. Hubble, ömrü boyunca 1,4 milyondan fazla gözlem yapmıştı. Keşifleri hakkında 17.000'den fazla hakemli bilim makalesi yayınlandı ve mevcut her astronomi ders kitabı Hubble'ın gözlemlerinden faydalandı.

Hubble gitmeye hazır, 1989

1999 Ant Nebula

DAHA BAŞKA NELER YAPTI

Hubble, güneş sistemimizde ilerlerken yıldızlararası gözlem yaptı, Jüpiter ile bir kuyruklu yıldızın çarpışmasına şahit oldu ve Plüton çevresindeki uyduları keşfetti.

Aynı zamanda evrenimizin uzak geçmişine Dünyadan 13.4 milyar ışık yılı üzerindeki konumlara bakma imkânı yakaladı.

Hubble birleşen galaksileri kayıt altına aldı, kara delikleri araştırdı ve genişleyen evrenin tarihini daha iyi anlamamıza yardımcı oldu.

Karanlık madde keşiflerinden evrenin yaşını belirleme arayışına kadar, zamanımızın en zorlayıcı astronomik sorularını yanıtlamaya yardımcı oldu ve varlığından asla haberdar olmadığımız muameleleri ortaya çıkardı.

RAKAMLARLA HUBBLE

Boyut:

Uzunluk: 43,5 fit (13,2 m)

Ağırlık: (başlatma sırasında): Yaklaşık 24.000 pound (10.800 kg)

Ağırlık (SM4 sonrası): Yaklaşık 27.000 pound (12.200 kg)

Çap (en geniş noktada): 14 fit (4,2 m)

Uzay uçuşu İstatistikleri:

Düşük Dünya yörüngesi: Ekvatora 28,5 derece eğimli 340 mil (295 deniz mili veya 547 km) rakım

Bir Yörüngeyi Tamamlama Süresi: Yaklaşık 95 dakika

Hız: Yaklaşık 17.000 mil / saat (27.000 km / saat)

İşaret Doğruluğu:

Uzaktaki, soluk nesnelerin görüntülerini çekmek için Hubble son derece sabit ve doğru olmalıdır. Teleskop, bir ark saniyenin 7 / 1000'inden fazlasını veya bir mil mesafeden görülen bir insan saçı genişliğini sapmadan bir hedefe kilitlenebilir.

Veri İstatistikleri:

Hubble, her hafta yaklaşık 150 gigabit ham bilim verisi iletir.

Güç İhtiyaçları:

Enerji Kaynağı: Güneş

Mekanizma: İki 25 fitlik güneş paneli

Güç Üretimi (güneş ışığında): Yaklaşık 5.500 watt

Güç Depolama:

Piller: 6 nikel-hidrojen (NiH)

Depolama Kapasitesi: Yaklaşık 22 ortalama araba aküsüne eşittir

Bir Mola Ver...

Quasar çıkışları

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

- Hubble verilerini kullanan gökbilimciler 17.000'den fazla bilimsel makale yayınladı ve bu da onu şimdiye kadar yapılmış en verimli bilimsel araçlardan biri haline getirdi. Ayrıca bu makaleler başka gazetelerde 800.000'den fazla kez alıntılanmıştır.
- Hubble yıldızlara, gezegenlere veya galaksilere gitmez. Dünya etrafında yaklaşık 17.000 mil (27.000 km / saat) hızla dönerken bunların fotoğraflarını çeker.
- Hubble'ın iticisi yoktur. Açılırları değiştirmek için, tekerleklerini ters yönde çevirerek Newton'un üçüncü yasasını kullanır. Saatin yelkovanı kadar hızla dönerek 15 dakika 90 derece döner.
- Hubble, yılda yaklaşık 10 terabayt yeni veri üretir. Toplam arşiv şu anda 150 TB'in üzerinde boyut-tadır.
- Hubble 43,5 fit (13,2 m) uzunluğundadır yani büyük bir okul otobüsünün uzunluğuna eşittir.

Messier 96 (NGC 3368)

HUBBLE VE EKİBİ

Hubble'ın çığır açan biliminin ardında, onu kontrol eden, çalışmasını, güvenliğini ve geride bıraktığı 30 yıldan daha fazla performans göstermesini sağlayan muazzam bir ekip var. NASA'nın Goddard Uzay Uçuş Merkezi'ndeki bu mühendisler, bilim insanları ve operatörler grubu, Hubble'ı Dünya etrafında dolaşırken izlemek, teleskopu kozmik hedeflere yöneltmek ve ortaya çıkan sorunları çözmek için birlikte çalışıyor. Tüm bu çalışmalarını, bu büyük gözlemcini ayakta tutmak ve başarılı mirasını sürdürmek için gereken ekipmanları sağlayan özel tesislerde gerçekleştiriyorlar.

30 yıllık keşif serüveninde, insanlık tarihine ışık tutan, hayal gücümüzü besleyen ve kozmos hakkındaki bilgimizi derinleştiren Hubble hâlâ görevinin başında ve böyle kalmaya da devam edecek.

Gelin uzayın ihtişamına ve gizemine açılan pencereyi aralayan Hubble'ın ulaştığı inanılmaz görüntülere hep birlikte bakalım.

KAYNAKÇA:

<https://www.nasa.gov/content/about-hubble-facts>

<https://www.nasa.gov/content/hubbles-30th-anniversary>

<https://hubblesite.org>

Hubble - Nisan 25, 1990

TANRI DAĞI'NIN SON EFENDİLERİ... TARİHİMİZİN BAŞLADIĞI YER

Yazı: Serkan OCAK

Keşif

Kırgızistan'a adım atar atmaz Tanrı Dağları'na neden bu adın verildiğini anlıyorsunuz. Dört bir yanda yüceliğiyle boy gösteriyor. Uçsuz bucaksız bozkırlar, göğe yükselen zirveler... Orta Asya'daki bu topraklara tam 3 bin yıldır devam eden bir geleneğin izlerini sürmeye gittim. Artık sadece üç ülkede kartalla avcılık yaşatılıyor; Kırgızistan, Moğolistan ve Kazakistan. Ben Kırgızistan'da kartalla avcılık yapan son aileleri buldum. Onlar için kartallar kutsal birer emanet. Hayvanların olağanüstü yeteneklerine çok saygı duyuyorlar. Daha yavruyken yuvalarından alıp eğitiyorlar. Evcilleştiriyorlar. Ava gittikleri bu yırtıcılarla adeta bir aile bağı kuruyorlar. Bir zamanlar atalarımızın, Türklerin Batı'ya yayıldığı nokta olan Issık Gölü'nde bu geleneği yaşatan son insanlarla at bindim, ok attım.

Uçağımız İstanbul'dan kalktıktan yaklaşık beş saat sonra Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'teki Manas Havalimanı'na iniyor. Aramızda beş saat fark var. Kahvaltı molası verdiğimiz şehre dönüşte tekrar uğramak üzere, Issık Gölü'nün yolunu tutuyoruz. Burası, Peru'yla Bolivya arasında And Dağları'nın 3 bin 800 metrelik yüksekliğinde bulunan Titikaka Gölü'nden sonra, en yüksek irtifaya sahip ikinci göl. Tam 1600 metrede... Tanrı Dağları, ülkenin yüzde 65'ini kaplıyor. Haliyle ne yöne gitseniz bu görkemli dağlar sizinle birlikte...

Bize üç gün boyunca eşlik edecek rehberimiz Aleksei Belov'a dağları gösterip "Bunların yüksekliği nedir" diye soruyorum. "Onlar fazla değil, 4-5 bin metre" diyor. En fazla 5 bin 137 metre yükseklikte bir dağa (Ağrı Dağı) sahip bir ülkede yaşayan biri için, çok büyüleyici bir manzara. Kırgızistan'da zirvesi 6-7 bin metreleri bulan çok fazla dağ bulunuyor. Bu nedenle de dağ turizmi epey yaygın. Her yıl milyonlarca kişi buraları keşfe gidiyor. Yürüyüş turları da çok popüler. Aleksei, en çok Fransızlar, İspanyollar ve İngilizlerin gittiğini söylüyor.

KUTSAL EMANETLER

Issık Gölü'ne üç saatlik kara yolculuğundan sonra ulaşıyoruz. Kartalla avlanan ilk ailenin yanına varıyoruz. Tüm ülkede 50 kişi kartalla avlanıyor. Göl çevresindeyse yedi-sekiz aile kalmış. Asiyemo ve ailesi, onlardan biri. Evler birbirine benziyor. Kerpîç, iki katlı yapılar. Kuvvetli bir rüzgârda yıkılacak gibi çoğu. Evin dışında bir köşede dişi kartal Tunuk, diğer tarafta ise bir kütüğün üzerinde Tumaro bekliyor. 'Tomogo' adı verilen deri maske kartalların gözlerini kapıyor. "Sevebilirsin" diyor sahibi. Yıllardır belgesellerde, kendilerinden onlarca kat ağır keçi-

leri, kurtları nasıl avladıklarını izledikten; tilkileri, tavşanları çerez niyetine yediklerini bildikten sonra ne mümkün... Ancak biraz vakit geçirdikten sonra bırakın sevmeyi, bu evcilleşmiş hayvanları koluma alıp gezdiriyorum bile. Çünkü insanların yanında, vahşiliklerinden pek eser yok. Ya da bana öyle geliyor çünkü sahibi fazla yaklaşmamam konusunda sık sık uyarıyor.

Asiyemo, köyde kartalla avlanan yedi-sekiz kişi olduğunu söyledikten sonra anlatmaya başlıyor: "Kartallarla en çok tilki avlıyorum. Yaklaşık iki aylıklarken eğitime başlıyoruz. Üç yaşına kadar da devam ediyor. Eğer iyi bir kuşsa 20 yıla kadar avlanıyor bu kartallar. Yeteneksiz bir kuşsa bir-iki yıl eğitip durumuna bakıyoruz. Olmuyorsa vazgeçiyoruz. Avlanamayan kuşları satmıyoruz, hediye olarak veriyoruz. En büyük oğlum da benim gibi avlanıyor. O şahinle çıkıyor. Küçük oğlum da isterse kartal avcısı olabilir..."

FEDERASYONLARI VE FESTİVALLERİ VAR

Günümüzde kartalla avlanma aslında bir ihtiyaç değil. Spor ve eğlence amacıyla yapılıyor. Her yıl sonbaharda düzenlenen bir festivali bile var. Kartalla avlanan insan sayısı az ancak bir federasyonları ku-

rulmuş durumda. Başındaki isim de Almaz Akunov. Kırgızistan'da iki günü Akunov'la geçiriyoruz. Hem geleneği anlatıyor hem de yerel kıyafetlerini giyip bol bol poz veriyor bize. Federasyonun adı Salburun. Sadece kartalla değil, bütün yırtıcı kuşlarla ilgileniyorlar. Akunov, bu geleneğe son 15 yılda merak sarmış. Bunu yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak için uğraştığını belirtiyor: "Bu geleneği devam ettirmek için çok emek sarf ediyoruz. Çünkü çok az aile kaldı. Benim kartalımın adı Şayerda. Av sezonu genelde sonbahar ve kışın. Her kuş ihtiyacına göre besleniyor. Çokça et yiyorlar. Pişmiş değil, çiğ et olması gerekiyor. Özellikle kuş eti ama çakal, kurt, geyik eti de olur..." Kırgızistan'da kartalla avlananların izini sürmeye devam ediyoruz. Bu kez Nursultan'ın yaşadığı Bakanbayeva Köyü'ndeyiz. Üç yıldır bir kartalı var. Adını Sulukie koyup eğitmiş. Nursultan'ın altı kız, beş de erkek kardeşi var. Ailede kartal sahibi olan sadece kendisi. Avcılık dışında, köydeki çiftliklerinde çalışıyor...

Nursultan ve kardeşleriyle yüksek tepelere çıkıyoruz. Yılkı atlarının arasından geçerek kendimize uçsuz bucaksız bozkırları görebileceğimiz bir nokta seçiyoruz. Kartalları taşların üzerine koyup bol bol çekim yapıyoruz. Sonra da Türklerin Batı'ya yayıldığı söylenen toprakları uzun uzun seyre dalıyoruz...

Keşif

AİLENİN PARÇASI 'BÜRKÜT'LER

Kırgızlar kartala 'bürküt' diyor. Genelde çok çocuklu bu ailelerin bir evladı da işte bu bürkütler. Ateşli silahların bulunmadığı dönemde, ülkede 30-40 yıl yaşayan bu yırtıcılarla avcılık bir zorunlulukmuş aslında. Günümüzde bu tür avlanma tarzını meslek haline getirenlerin sayısı gitgide azalıyor. Bugün bu gelenek sadece spor ve eğlence amaçlı yapılıyor.

BİŞKEK'TE PARKTAN ALIŞVERİŞE, MÜZEDEN GECE HAYATINA...

Başkent Bişkek'e vardığımızda sabahın erken saatleriydi. Kentte trafik yok sanmıştım. Ancak yanlışmışım. Dönüş mesai çıkışına denk gelince, birkaç kilometrelik yolu kat etmemiz onlarca dakika sürüyor. Geniş caddelerde akşam saatlerinde ilerlemek hayli güç. Bence ülkenin bozkırları, doğası kentin-

den daha güzel. Ancak Kırgızistan'a kadar gitmişten başkente de bir gün ayırmamak olmaz. Bişkek'in en geniş caddesinde sağlıklı soltu devlet kurumları, bakanlıklar var. Kentte gece hayatından lüks restoranlara, AVM'lere ne ararsanız bulabilirsiniz. Hediyelik eşyalar için Tsum Center adlı AVM, kentteki en iyi seçenek. Biraz bizdeki Doğubank'a benziyor. Alt katlar hep elektronikçi. En üst katı ise tamamen el yapımı ürünlerle dolu. Neredeyse her mağazada Türkçe bilen birini bulabiliyorsunuz. Alışverişte zorlanmazsınız. Pazarlık olmazsa olmaz... Ülkenin para birimi Som. 1 Som, yaklaşık 0.09 TL. Tarih Müzesi görkemli binasıyla dikkat çekiyor. Aladağ (Ala-Too) Meydanı'ndaki müzeye giderseniz ulusal kahraman Manas'ın dev heykelini de görebiliyorsunuz. Oak Park ise kent içinde yeşillik arayanlara göre. Ülke genelinde metro yok. Ancak elektrikli trolleybüster her yerde. Üstelik bir zamanların İstanbul'unda olduğu gibi ana caddelerin ortasında ilerliyor. Kimi zaman da yolda kalıp trafiği tıkıyor. Kırgızistan'da devlet memurları ortalama 200-300 dolar maaş alıyor. Hayat kısmen ucuz.

KEŞİFLER BAŞLIYOR

Türkiye'den Kırgızistan'a giden çok fazla turist yok. Gazella Turizm Yönetim Kurulu Başkanı Velit Gazel, ülkede aslında büyük potansiyel olduğunu ancak bunun henüz keşfedilemediğini söylüyor. Gazel'e göre özellikle bu avcılar görmek, onları fotoğraflamak isteyenler için en uygun ülke Kırgızistan. Ulaşımı kolay ve ucuz. Bu nedenle de buraya ilk kez tur yapmayı planladığını anlatıyor: "Uçakta bakıyorsunuz,

Keşif

Türk dolu ama kimse gezmeye gelmiyor. Hepsisi iş için. Buralar bambaşka bir coğrafya. Özellikle kartal avcılığı konusunda. Tüm Orta Asya'da 200-300 aile kalmış; 50'si de bu ülkede. Onları fotoğraflamak bizim için çok önemli bir deneyim."

DİLLER BENZİYOR AMA...

Kırgızca gramer yapısı olarak Türkçe'ye benziyor. İkisi de sondan eklemeli dillerden. Bazılarının söyledikleri kısmen anlaşılır geliyor. Ancak Türkçe'ye nasıl Farsça'dan pek çok kelime yerleşmişse Kırgızistan da Çince'den çok fazla kelime almış.

PİLOTAJ EĞİTİMİ ALMAYI HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?

Geçmişten günümüze uçaklar insanlığın her zaman ilgisini çekmiş ve merakını uyandırmıştır. Birçok insan tarafından tonlarca ağırlıktaki bir demir yığınının havada kalabilmesi hâlâ hayret uyandırmakta diyebiliriz. Bununla birlikte kokpitin ihtişamı pilotluk mesleğini prestijli ve saygın bir meslek haline de getirmekte. Bulutların arasında, gün doğumu ve batımını herkesten farklı bir açıyla görmek bu mesleğin en büyük imtiyazlarından biridir belki de.

Havacılık bir tutkudur. Havada olmak, dünyaya kuş bakışı bakmak, özgürlüğü iliklerine kadar hissetmek, tam anlamıyla ilk uçuşumda yaşadığım ve bugüne kadarki tüm uçuşlarımda hissetmeye devam ettiğim duygunun bizzat kendisi. Kokpite ilk oturduğumda, kumandalara ilk dokunduğumda içimden geçirdiğim tek duygu “olmam gerektiği yerdeyim” hissiyatıydı. Olması gereken yerin o kokpitin içi olduğunu düşünenlere bizzat kendi gözlem ve tecrübelerim doğrultusunda basitçe şu önerilerde bulunabilirim.

Kendinizi bu mesleğe yöneltmede yetersiz görüyor olabilirsiniz. Bazı korkularınız içinizde yatan uçuşu bastırıyor olabilir. Uzun vadeli planlar dahilinde sabırla, teker teker yetersiz olarak gördüğünüz tüm yönlerinizi iyileştirmeye bakın. Çok ilginç bir örneği sizinle paylaşmak isterim. Hayatı boyunca uçakla yolculuk dahi yapmamış bir kişinin ilk defa uçağa pilotaj eğitimi için bindiğini duymak kulağa nasıl geliyor? İlk duyduğumda inanmadığım ama gerçekliğine bizzat şahit olduğum yaşanmış bir örnek. Yeter ki kendinize ve yapabileceğinize inanın. Kokpite oturacağınız o ilk günün hayalini kurmaktan hiç vazgeçmeyin. Kendinizi motive etmek için havacılık ile ilgili kitaplar, dergiler, makaleler okuyun, filmler, videolar izleyin. Ama bu bahsettiklerimin öncesinde pilot olmak için aranan şartları ve ülkemiz havacılık mevzuatının ilgili kısımlarını iyice anlayıp bilmek gerektiğini.

Fotoğraf: Can Keskin

Fotoğraf: Can Keskin

Peki, öncelikli olan bu gereklilikler nelerdir?

Pilot olmak için lise mezunu olmak yeterli görülse de hava yolu şirketleri iş başvurularında lisans mezunlarını tercih etmektedirler. Havacılık lisansı İngilizce olduğundan hem eğitim süreçlerinde hem de mesleği icra ederken iyi derecede İngilizce bilgisine sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı olunduğuna dair Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yetkilendirilmiş hastanelerde yapılan muayenelerin sonucuna göre düzenlenmiş 1. Sınıf Sağlık Sertifikası alabilecek sağlık durumuna sahip olunması gerekmektedir.

Ülkemizde pilotluk eğitimi modüler ve entegre olmak üzere iki farklı şekilde verilmektedir. Entegre eğitim seçeneği çoğunlukla havayolu şirketlerinin kendi akademisine kabul ettikleri öğrenciler için kullanılırken, üniversitelerin pilotaj bölümleri ve özel uçuş okulları yaygın olarak modüler eğitim seçeneğini tercih etmektedirler.

Fotoğraf: Ünal Karasağız

Ticari pilot lisansı (CPL) alabilmek için öncelikle öğrenci pilot lisansı (SP) ve hususi pilot lisansı (PPL) alınması gerekmektedir. Tüm bu lisanslara başvurmak için aranan ön şartlar şu şekildedir:

Öğrenci pilot lisansı (SP) almak için;

- İlk yalnız uçuşundan önce 17 yaşını tamamlamış olmak. Ancak entegre kurslara başlayacak adaylar için 16 yaşını tamamlamış olmak yeterlidir.

Hususi pilot lisansı (PPL) almak için;

- En az 18 yaşında olmak.
- SHGM tarafından yetkilendirilmiş olan uçuş eğitim organizasyonlarında gerekli teorik bilgi ve uçuş eğitimini başarıyla tamamlamış olmak.
- Teorik bilgi sınavlarında ve uçuş eğitiminin tamamlanmasından sonra 6 ay içinde girilecek yetenek testinde başarılı olmak.
- Gece uçuşu yetkisi isteniyorsa gerekli eğitimleri almış olmak.
- İlgili yönetmelikte belirtilen uçuş tecrübesine sahip olmak.

Ticari pilot lisansı (CPL) almak için;

- En az 18 yaşında olmak.
- Teorik bilgi sınavlarında ve uçuş yetenek testinde başarılı olmak.
- İlgili yönetmelikte belirtilen uçuş tecrübesine sahip olmak.

Hava yolu nakliye pilotu lisansı (ATPL) almak için;

- En az 21 yaşında olmak,
- CPL(A) ve çok motor IR(A) sahibi olmak,
- SHGM tarafından yetkilendirilmiş uçuş eğitim organizasyonlarında gerekli teorik bilgi eğitimini tamamlamak,
- Teorik bilgi sınavlarında ve uçuş kontrolünde başarılı olmak,
- İlgili yönetmelikte belirtilen uçuş tecrübesine sahip olmak,
- MCC kursu görmüş olmak.

Yukarıda yer alan ön şartları sağlıyorsanız nasıl pilot olacaksınız?

Nasıl Pilot Olunur?

Pilot olmak için askeri okula gidebilir, üniversitelerin 4 yıllık pilotaj bölümlerinden mezun olabilir ya da ücretli pilotluk eğitimi alabilir veya herhangi bir ön lisans ya da lisans eğitiminden sonra, THY, Sunexpress ya da Pegasus Hava yollarının geçmişte açmış olduğu ilerleyen süreçte yine açması beklenen "Yetiştirilmek Üzere Pilot Adayı" programlarına başvurulabilirsiniz.

Pilotaj eğitimi maliyetli olması açısından birçok insanın hayallerine ulaşmadan vazgeçmesine sebep olmaktadır. Ama iyi bir araştırma yapılırsa bu eğitimin ücretsiz, tamamen burslu olarak ya da işe başladıktan sonra maaşından bir miktar kesinti olacak şekilde geri ödeme yaparak alınabildiği bilinmektedir.

Ücretsiz ya da burslu olarak pilotaj eğitimi

Ülkemizde ücretsiz pilotaj eğitimi veren tek devlet üniversitesi Eskişehir Teknik Üniversitesi'dir. Bunun haricinde birçok vakıf üniversitesinde pilotaj bölü-

mü bulunmakta ve tam burslu dâhil olmak üzere farklı burs yüzdelerinde eğitim alma olanağı bulunmaktadır.

İyi bir lise öğrenimi geçirmiş ve sonrasında ÖSYM tarafından yapılan yükseköğretime geçiş sınavından iyi bir derece alınması kaydıyla üniversitelerin pilotaj bölümleri kazanılabilir.

İyi bir lise öğrenimi geçirmemiş ve iyi bir puan yapmamış olsanız dahi bazı ön lisans bölümlerinden mezun olunmasına müteakip dikey geçiş sınavı ile pilotaj bölümlerini burslu olarak kazanma imkânı bulabilirsiniz.

Yetiştirilmek üzere pilot programları

Hava yolu şirketleri ihtiyaçları dâhilinde yetiştirilmek üzere pilot ilanları açmaktadır. Bu eğitim süreci boyunca adayların herhangi bir ücret ödemiyeceği olması bu programa ilginin fazla olmasına neden olmaktadır. Bu sebeple ilan kriterlerini taşıyan adaylar bir takım testlere tabi tutularak, tüm süreçlerde başarılı olan adaylar pilotaj eğitimine başlatılmaktadır. Başarılı olan adaylara iş garantisi sunulmakta ve eğitimini bitirip göreve başlayan pilotlardan, eğitim öncesi belirlenmiş eğitim masrafları maaşlarından kesilerek geri ödeme imkânı sağlanmaktadır.

Ücretli pilotaj eğitimi

Ülkemizde ücretli olarak uçuş eğitimi veren birçok uçuş okulu bulunmaktadır. Hatta ülkemizin önde gelen hava yolu şirketleri bile yetiştirilmek üzere pilot adayları programları kapsamında bu uçuş okullarının birkaçıyla çözüm ortağıdır. Ortalama olarak ülkemizde yer alan bütün uçuş okulları neredeyse aynı ücret skalasında eğitim vermektedir. Uçuş okulu seçimi konusunda başta söylenen ücrete neyin dahil olduğunu bilmek okul seçiminizde dikkat etmeniz gereken parametrelerden biri olmalıdır. Uçuş okulları yer eğitimlerini merkez ofislerinde verirken, uçuş eğitimlerini farklı şehirlerde yer alan meydanlarda da verebilir. Böyle bir seçeneğin olması durumunda konaklama, ulaşım ve diğer harici giderlerinizin karşılanıp karşılanmayacağı uçuş okulu seçiminizde göz bulundurmanız gereken parametrelerden olmalıdır.

Ünal KARASAĞIZ

Pilot

Altın Oran OSGB Sorumlu Müdür

Instagram: unlkrsgz

Yaşam

AZ BULUNUR BİR ZANAAT **TORLUKÇULUK**

Yazı, Fotoğraf: Gökçe ALAÇLI

Şile ya da Çatalca'nın köylerinde görebileceğiniz ve pek bilinmeyen bir ustalık işi ile tanıştıracamız sizi. Aslında günlük hayatımızda hele hele de söz konusu keyif yapmaya geldiğinde mangallarımızın vaz geçilmezi olan odun kömürünü bilmeyen yoktur. Peki, bu odun nasıl kömür oluyor da en keyifli anlarımızı lezzetlendiriyor diye soranız oldu mu hiç?

Yaşam

Adı üstünde odun kömürü. Odunun meslek erbabı ustalar tarafından bir dizi işlemle geçirilerek kömür haline getirilmesi ile elde ediliyor. Bu işe "torluk", torlukla uğraşanlara da "torlukçu" deniyor. Sabır ve maharet gerektiren bir dizi aşamadan geçilerek sonuca ulaşılan bir meslek torlukçuluk. Şile ve Çatalca haricinde İstanbul'un dışında Kocaeli'den Cide'ye uzanan ormanlık alanlarda, Trakya'da özellikle Istrancalar'ın güney yamaçlarına bakan yerlerinde, Kırklareli'nin Vize ilçesinde, Bursa, Çanakkale, Balıkesir, Manisa, Çankırı, Gaziantep ve Hatay'ın bazı bölgelerinde torlukçulara rastlamak mümkün.

Benim yazımın torlukçu kahramanları ise Şile'nin Manşar Köyü'nde torluk yapan Cavit Yıldırım, Erdal Açık ve Salih Saka. Öncelikle beni ağırladıkları için her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Sabır ve tecrübe ile icra ettikleri mesleklerinin ayrıntılarını paylaştılar benimle. Cavit Usta kendi tabiriyle "Anamdan doğduğumdan beri atalarımın kalan bu işi yapıyorum." diyor. Kendisi Şileli, şu an 60 yaşında ama 15 yaşından beri torluk yapıyor. Hepsiyile ayrı ayrı sohbet ettik. Salih Usta, torluk tepesinin üstünde odunları nizami bir şekilde dizerken sohbetimize eşlik etti. Sonra işin sadece torluk alanında odunları dizmek olmadığını anlamamız için Erdal Usta ormanda işaretli alanlarda odun kesmeye götürdü bizi. İşin bu kısmı belki de en zorlayıcı aşamasıydı. İnsanın bile ayakta duramayacağı eğimli yamaçlardan traktörle girip seçili dalların kesilmesi, bu kesilenlerin traktöre yüklenmesi ve yine dimdik yamaçtan inilerek torluk alanına geri dönülmesi.

Cavit Yıldırım

Cavit Yıldırım, Erdal Açık

Hadi gelin torluk yapımının ayrıntılarını birlikte öğreneelim.

Odukların mangal kömürü haline gelmesi ormanın derinliklerinde belirlenen ağaçların kesilmesi ile başlar. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın izin verdiği bölgelerden istikbali olan ağaçlara dokunulmadan, kurumuş ya da kurumaya yüz tutmuş meşe, kayın, karaağaç, gürgen gibi sert dokulu ağaçların kesilmesi, işin ilk aşamasıdır. Kesimden sonra ağaçlar torluk alanına getirilir. Torluğu her yerde yapmak yani yakmak mümkün değildir. Yakım için toprağın farklı yapıda olması gerekir. Normal toprakta torluk yapılmaya kalkılırsa, toprak çok hava alır ve kontrolsüz bir yanma yaşanır. Bu nedenle yanma işlemini kontrol altında yapabilmek için hava ile ateşin buluşmasını en aza indiren "mıca" kullanılır. Alana gelen ağaçlar fazla kalın olmayan dallardan oluşur. Odunlar belirlenen nizamda dizilmeden önce işleme uygun ebatlarda daha küçük olacak şekilde bir tur daha kesilir. Böylece 40-80 santim arasında parçalar elde edilir. Torluk çemberi oluşturulmadan çemberin tam ortasında hava bacası oluşturacak sırıklar dikilmiş olur. En uzun olan parçalar tümseğün en altını oluşturacak şekilde 20-30 derece eğimli bir şekilde yerleştirilmeye başlanır.

Salih Saka

Bu işlem en az 3 tur tamamlanacak şekilde tekrarlanır. Odunların gerektiği şekilde yakılması ve kömürleşme aşamasından havayla temasını önlemek için istifin üzeri yaprak, saman çöpü gibi malzemelerle, onun da üzeri yaklaşık 10 santim kalınlığında toprak ve kömür tozu ile kaplanır. Son olarak torluğun üzeri hafifçe ıslatılır. Titizlikle yapılması gereken bu aşamalar tamamlandıktan sonra 10-15 gün süren yakma işlemine geçilir. Torluğu tutuşturması için tepede bırakılan bacadan aşağı ateş atılır. İçerideki çalı çırpının ya da saman çöpünün alevlenmesi ile odunlar da içten içe yanmaya başlar.

İlk ateşlemeden birkaç saat sonra, ateşi hazırlamak için bacadan içeriye küçük odun parçaları atılmaya devam edilir. Hızlı bir şekilde yanmasını engelleyen kömür tozu ve toprak karışımı, torluğun 240-280 derecelik sıcaklıkta tutulmasını sağlar. Çemberin üzerine ani yanmayı ve ateşi kontrol altında tutmayı gerektiren mazgallar açılır. Artık kontrollü yanan torluk tepesinin bacasından, işlerin yolunda olduğunu gösterecek mavi duman çıkması beklenir. Beklenen mavi renk görüldükten sonra çemberdeki tüm hava delikleri kapatılır. Torluğun dibinden açılan son delikten beyaz duman çıktığında ise kömürleşme tümüyle sona ermiş demektir. Şimdi sıra kömür haline gelen torluğu dağıtmaya gelir. Bu aşama en çok dikkat gerektiren kısımlardan biridir. Çünkü köz halindeki torluklar hızlı bir şekilde kenara alınmazsa alevlenme ihtimali olabilir.

Belki de kaybolan mesleklerden sayabileceğimiz ya da çok rahatlıkla az rastlanır diyebileceğimiz torlukçuluk mesleği havayı, toprağı, doğayı çok iyi bilen ustaların mücadele vererek yaptığı bir iştir. Bilmeyenlerin emek yoğun bu işi öğrenmesi, görmeyenlerin en kısa sürede torluk tepelerini görmesini hak eden az rastlanır bir zanaattır.

Bu Köşe Sizin

Bu Köşe SİZİN

“Şantiye - Ofis”

481 - BİRLEŞİM MAKİNA

483 - BİRLEŞİM MAKİNA

484 - HÜSEYİN KAYA

485 - GÖKTAN ÖZTÜRK

486 - SKYLAND, YASEMİN AKBOĞA

Bu Köşe Sizin

Bu Köşe SİZİN

“Şantiye - Ofis”

492 - THY KARGO BİNASI

493 - DENİZ AKDAŞ

494 - İBRAHİM POYRAZ

495 - DEVRİM TAŞDEMİR

Bu Köşe Sizin

Bu Köşe SİZİN

“Şantiye - Ofis”

BİRbahçe
bin mutluluk!

YAZA BİRBAHÇE'DE MERHABA DEYİN

Detaylı bilgi almak ve Örnek dairelerimizin gerçek turlarını deneyimlemek için birbahce.com.tr sitesini ziyaret edebilirsiniz.

ARZUMUZ

GELECEK NESİLLERE DAHA YEŞİL BİR DÜNYA BIRAKMAK

Bir ağaç,
çevre toksinleri ve zehirleri ile
yılda 13 ton zehirli gazı kendi bünyesine hapsederek çevreyi korur ve
bunu 30 ton temiz hava olarak bizlere geri verir.

AĞAÇLARI KORUYALIM !

Birleşim Grup Hatıra Ormanı projesi kapsamında Kasım 2014'te Beykoz İlçesi Rüzgarlıbahçe Mahallesi'nde dikilen fidanlarımız büyümeye devam ediyor.

Geleceğe İZ Bırakıyoruz

